

รายงานสถานการณ์
การควบคุมและปิดกั้นสื่อออนไลน์
ด้วยการอ้างกฎหมายและแนวนโยบายแห่งรัฐไทย

โดยคณะวิจัย “ผลกระทบจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550
และนโยบายของรัฐกับสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น”

รายงานสถานการณ์การควบคุมและปิดกั้นสื่อออนไลน์ด้วยการอ้างกฎหมาย และแนวนโยบายแห่งรัฐไทย

ส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยผลกระทบจากพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และนโยบายของรัฐกับสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

คณะวิจัย :

สาวตรี สุขศรี หัวหน้าโครงการ
ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ
อรพิน ยิ่งยงพัฒนา

ผู้ช่วยคณะวิจัย :

دنุช วัลลิกุล
ยิ่งชีพ อัชฌานนท์
ธนกฤต เปี่ยมมงคล
ทิวสน ลีอุ้น

บรรณาธิการต้นฉบับภาษาอังกฤษ :

อเล็ก แบมฟอร์ด

ผู้แปล :

ปกป้อง ลาวณิชย์ศิริ

ออกแบบปก :

บัณฑิต เอื้อวัฒนานุกุล

ออกแบบรูปเล่ม :

วิภาพร มาศรีนวล

จัดทำโดย :

โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน <http://ilaw.or.th>

สนับสนุนโดย :

■■■ HEINRICH BÖLL STIFTUNG มูลนิธิไฮน์ริค เบ็ลล์
SOUTHEAST ASIA

สารบัญ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถิติ	6
- ผลการศึกษาเรื่อง สถิติการดำเนินคดีตามพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์	7
-- บทวิเคราะห์และข้อสังเกตต่อจำนวนคดีความผิดที่เกี่ยวกับเนื้อหาในสื่อออนไลน์	10
- ผลการศึกษาเรื่อง การใช้คำสั่งตามกฎหมายเพื่อระงับการเผยแพร่ข้อมูล	13
-- บทวิเคราะห์และข้อสังเกตจากการระงับการเข้าถึงข้อมูล	15
ส่วนที่ 2 กฎหมายและแนวนโยบายแห่งรัฐที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นบนสื่อออนไลน์	16
ประเทศสหรัฐอเมริกา	16
สหพันธรัฐเยอรมนี	17
สาธารณรัฐประชาชนจีน	20
ประเทศมาเลเซีย	21
ประเทศไทยกับกฎหมายควบคุมสื่อ และสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	23

รายงานสถานการณ์ การควบคุมและปิดกั้นสื่อออนไลน์ ด้วยการอ้างกฎหมายและแนวนโยบายแห่งรัฐไทย

8 ธันวาคม 2553

นาตรา 45¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 รับรองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ และสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของประชาชน รวมทั้งให้ความคุ้มครองการนำเสนอข่าวสารของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนไว้อย่างชัดเจน บทคุ้มครองในที่นี้หมายรวมทั้งสื่อดั้งเดิม (สื่อกระแสหลัก) และสื่อทางเลือกรูปแบบใหม่ แต่ภายใต้ระบอบการปกครองโดยกฎหมาย (นิติรัฐ) การใช้สิทธิเสรีภาพของบุคคลจำเป็นต้องอยู่ภายในขอบเขตตามที่กฎหมายกำหนดเสมอ ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า แม้แต่ในรัฐธรรมนูญเองก็บัญญัติให้อำนาจรัฐกำหนดมาตรการทางกฎหมาย เพื่อจำกัดหรือควบคุมการใช้สิทธิเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวได้ ทั้งนี้ด้วยเหตุผล 4 ประการ คือ เพื่อความมั่นคงแห่งรัฐ เพื่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น และเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

อย่างไรก็ตาม แม้ในฐานะผู้ใช้อำนาจปกครอง รัฐจะสามารถตรากฎหมายหรือใช้มาตรการอื่นใดเพื่อจัดการดูแลรวมทั้งกลั่นกรองหรือควบคุมสิทธิเสรีภาพได้ แต่การตรากฎหมายหรือการใช้มาตรการเหล่านั้นก็ต้องเป็นไปเพียงเท่าที่จำเป็น และจะกระทบสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ รวมทั้งต้องใช้บังคับอย่างเสมอหน้าเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ² แต่กลับปรากฏว่า ในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมา รัฐบาลไทยโดยหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 45 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัย อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น เสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็น ทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใดๆ เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

การให้นำข่าวหรือ บทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น จะกระทำมิได้ เว้นแต่ จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

การให้เงินหรือทรัพย์สิน อื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชนรัฐจะกระทำมิได้”

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 29 “การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือ แก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม”

กลับบัญญัติกฎหมายและใช้มาตรการควบคุมและ
แทรกแซงการเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนอย่าง
เกินขอบเขต และมีลักษณะเลือกปฏิบัติ มีการปิดเว็บไซต์
จำนวนมากโดยไม่ให้เหตุผลที่ชัดเจนว่าเนื้อหาส่วนใด
ที่เป็นความผิด หรือในกรณีที่มีระบุก็ยังไม่อาจยกแย้งกันได้
ว่าเนื้อหาที่ถูกปิดกั้นนั้นถึงขั้นเป็นความผิด เป็นภัยต่อ
ความมั่นคง หรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน
หรือไม่ ทั้งนี้ด้วยปัญหาความคลุมเครือแห่งถ้อยคำ
ในตัวกฎหมายเอง ประกอบการใช้การตีความที่กว้างขวาง
เป็นอติวิสัยของเจ้าหน้าที่ อีกทั้งการปิดกั้นเว็บไซต์ใน
หลายกรณี รัฐมิได้ใช้ช่องทางกฎหมาย เช่น ขอหมายศาล
ก่อน ดังที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติว่าการด้วยการ
กระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550³ (ต่อไป
จะเรียกว่า พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์) แต่ใช้วิธีขอความร่วมมือ
จากผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเพื่อระงับการเผยแพร่
เว็บไซต์ที่รัฐเห็นว่า “ไม่เหมาะสม” ซึ่งอาจไม่ใช่เว็บไซต์
ที่เข้าข่ายเป็นความผิดต่อกฎหมาย

สถานการณ์การควบคุมปิดกั้นสื่อออนไลน์รุนแรงขึ้น
นับตั้งแต่ประเทศไทยประสบปัญหาความไม่สงบ อันเกิด
จากความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างบุคคลหลายกลุ่ม
ในช่วงวิกฤตการณ์การเมืองดังกล่าว ทางที่ถูกต้อง
แล้ว รัฐควรเป็นเสาหลักในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ
ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการแสดงความคิดเห็น
ของประชาชน เพราะเป็นห้วงยามจำเป็นที่ประชาชน
ควรได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างครบถ้วนรอบด้าน เพื่อ
สามารถประเมินสถานการณ์ทั้งในด้านความปลอดภัย
ต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ด้านสังคม รวมทั้งด้าน
การเมืองการปกครอง แต่รัฐกลับอาศัยอำนาจตาม

พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน
พ.ศ. 2548⁴ แทรกแซงปิดกั้นข่าวสารโดยปราศจาก
เหตุผล ทั้งที่การระบุเจาะจงเนื้อหาที่เป็นความผิดได้
เป็น “เงื่อนไขการใช้อำนาจ” ที่กำหนดไว้ในตัว
พระราชกำหนดฯ เอง นอกจากนี้ ยังมีเหตุการณ์ที่
ทำให้เชื่อได้ว่า รัฐใช้บังคับกฎหมายอย่างไม่เสมอภาค
เท่าเทียม เพราะในขณะที่เนื้อหาและภาพข่าวที่มีระดับ
ความรุนแรงในการนำเสนอแบบเดียวกัน รัฐกลับเลือก
ดำเนินการเฉพาะกับสื่อกลุ่มที่นำเสนอข้อมูลด้านที่
รัฐเห็นว่าไม่เป็นมิตรหรืออยู่คนละฝ่ายกับตน แต่ปล่อยสื่อ
อีกกลุ่มหนึ่งเสนอข่าวได้ตามปกติ แม้ในช่วงที่ผ่านมา
มีความพยายามจากหลายภาคส่วนเสนอข้อร้องเรียน
ต่อสาธารณะ รวมทั้งนำคดีขึ้นสู่ศาล แต่ก็ไม่ได้รับการ
ตอบสนองเท่าที่ควร อีกทั้งยังมีบางกรณีที่ศาลปฏิเสธ
ไม่ตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร (ตัวอย่าง
คดีหมายเลขแดงที่ 1812/2553 ประชาไทฟ้องนาย
รัฐมนตรีและศอฉ.กรณีคำสั่งปิดเว็บ) ยิ่งกว่านั้น
ยังปรากฏด้วยว่า ประชาชนและผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต
จำนวนมากไม่น้อยต้องตกเป็นจำเลยด้วยข้อหาทำนอง
นำเสนอเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม หรือเป็นความผิดโดยใช้
กฎหมายหลายฉบับประกอบกัน

ด้วยข้อเท็จจริงอันน่ากังวลและไม่สอดคล้องกับ
การปกครองในระบบประชาธิปไตยต่างๆ ดังกล่าวมา
โครงการวิจัย **“ผลกระทบจากพ.ร.บ.ว่าด้วยการ
กระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550
และนโยบายของรัฐ กับสิทธิเสรีภาพในการแสดง
ความคิดเห็น”** โดยคณะผู้วิจัย ซึ่งร่วมมือกับโครงการ
อินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw) ภายใต

³ มาตรา 20 พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ “ในกรณีที่การกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อาจ
กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในภาคสองลักษณะ 1 หรือลักษณะ 1/1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือ
ที่มีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน พนักงานเจ้าหน้าที่โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีอาจยื่นคำร้อง
พร้อมแสดงพยานหลักฐานต่อศาลที่มีเขตอำนาจขอให้มีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นได้ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ระงับ
การทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการระงับการทำให้แพร่หลายนั้นเอง หรือสั่งให้ผู้ให้บริการระงับ
การทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นก็ได้”

⁴ มาตรา 9 พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน “ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้ยุติลงได้โดยเร็ว หรือ
ป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงมากขึ้นให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจออกข้อกำหนด ดังต่อไปนี้...

(3) ห้ามการเสนอข่าว การจำหน่าย หรือทำให้แพร่หลายซึ่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ หรือสื่ออื่นใดที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนเกิดความ
หวาดกลัวหรือเจตนาบิดเบือนข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดความเข้าใจผิดในสถานการณ์ฉุกเฉิน จนกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความสงบ
เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งในเขตพื้นที่ที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือทั่วราชอาณาจักร...”

การสนับสนุนโดย มูลนิธิไฮน์ริค เบิลล์ จึงได้ศึกษา สืบค้น และรวบรวมข้อมูลต่างๆ ทั้งกฎหมาย นโยบาย แห่งรัฐ (ซึ่งเปรียบเทียบกับต่างประเทศ) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จำนวนเว็บไซต์ที่ถูกปิดกั้นและจำนวนคดีความ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นใน สื่อออนไลน์ในทุกชั้นกระบวนพิจารณาคดี นับตั้งแต่วันที่ประกาศใช้พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ เพื่อให้เห็นความ สัมพันธ์ของการบังคับใช้กฎหมายและนโยบายแห่งรัฐ ที่ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศแสดงความคิดเห็นใน สังคมไทย และนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะแนวทาง แก่ไซโดยอาศัยการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสบการณ์ ด้านการใช้กฎหมาย และนโยบายของต่างประเทศ

อนึ่ง สถิติตัวเลขต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในรายงานฉบับนี้ เป็นข้อมูลที่ได้รับคำแนะนำจากบางหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แม้จะสามารถนำไปอ้างอิงต่อได้ แต่การอ้างอิงนั้นควรต้องแสดงข้อจำกัดในเรื่องความ ครบถ้วนของข้อมูลและแหล่งข้อมูลประกอบด้วยเสมอ⁵ นอกจากนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการ อภิปรายครั้งแรก ซึ่งมุ่งเน้นที่การเผยแพร่ข้อมูลที่เก็บ รวบรวม และเปิดเป็นประเด็นสาธารณะ เนื้อหาในส่วน ที่เกี่ยวกับกฎหมาย นโยบายแห่งรัฐ และปรากฏการณ์ ภาคประชาชนซึ่งเปรียบเทียบกับต่างประเทศ จึงนำ เสนอในภาพกว้างซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการทำวิจัย ในช่วงแรกของโครงการฯ เท่านั้น รายละเอียดทั้งหมด รวมทั้งข้อเสนอแนะคณะผู้วิจัยจะได้นำเสนอต่อไปใน รายงานฉบับสมบูรณ์

สถิติการดำเนินคดี และการระงับการเข้าถึง เว็บไซต์ ภายหลังประกาศใช้ พ.ร.บ. ว่าด้วยการ กระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

แหล่งข้อมูล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคดีความผิด เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ เป็นร่างกฎหมายฉบับแรก ที่เข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และ ผ่านการพิจารณาอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นกฎหมาย ฉบับแรกที่ถูกประกาศใช้ในคณะรัฐมนตรีของ พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 ทั้งนี้โดยมีกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการ สื่อสารเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลการบังคับใช้และ ประสานความร่วมมือกับอีกหลายหน่วยงาน อาทิ กรม สอบสวนคดีพิเศษ (DSI) และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) อย่างไรก็ตาม ปรากฏข้อเท็จจริงว่าจนถึงปัจจุบัน จำนวนพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ ในการทำคดีในความผิดกลุ่มนี้ก็ยังมีจำนวนไม่มาก เมื่อเทียบกับจำนวนความผิดที่ถูกแจ้งความ⁶ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พนักงานเจ้าหน้าที่ในส่วนภูมิภาค ส่งผลให้ คดีความที่ถูกแจ้งยังสถานีตำรวจพื้นที่ต่างๆ ในประเทศไทย มักถูกโอนไปยังหน่วยงานส่วนกลางที่คาดว่าจะมีความ

⁵ ข้อจำกัดของงานศึกษาในด้านการศึกษาเก็บสถิติคดีความ และการระงับการเข้าถึงเว็บไซต์ : ข้อมูลของการดำเนินคดีที่เกิดขึ้นตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ นั้น ปัจจุบันยังไม่มียุทธศาสตร์ของรัฐบาล (ที่คณะผู้วิจัยยื่นคำขอข้อมูล) จัดสารบบ หรือทำระบบสืบค้นคดีที่ยินยอมให้บุคคลภายนอกเข้าถึงได้ เป็นการทั่วไป จึงต้องใช้วิธีการยื่นคำขอและทำการสืบค้นที่หน่วยงานเอง โดยบางหน่วยงานไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลได้ด้วยหลากหลายเหตุผล อาทิ มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กร, เจ้าหน้าที่ที่ดูแลข้อมูลเพิ่งเข้าทำงานใหม่จึงไม่รู้อะไร, ข้อมูลคดีไม่ได้อยู่ในรูปดิจิทัล ซึ่งบุคลากรผู้ดูแลโยกย้ายไปแล้วและนำเอกสารจดข้อมูลนั้นไปด้วย กระทั่งเหตุผลว่า หน่วยงานไม่เคยมีการรวบรวมหมวดหมู่ของคดีคอมพิวเตอร์เอาไว้ อย่างไรก็ตาม หากบางหน่วยงานทำสารบบไว้ ก็เป็นการทำแบบที่ยังไม่ได้ลงรายละเอียดของคดีแบบครบถ้วน

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้ งานศึกษานี้จึงพยายามขอข้อมูลจากหน่วยงาน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ได้มากที่สุด โดยนำ ข้อมูลทั้งหมดมาประมวลผลเข้าด้วยกัน ข้อมูลในงานศึกษาชิ้นนี้จึงคงเป็นเพียงสถิติคดีขั้นต่ำที่สามารถรวบรวมได้ในช่วงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2550- กรกฎาคม พ.ศ. 2553 เท่านั้น โดยข้อมูลที่คณะผู้วิจัยไม่สามารถเข้าถึงได้ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลในชั้นพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่ง กระจัดกระจายอยู่ตามสถานีตำรวจในภูมิภาค

⁶ การดำเนินคดีตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ กฎหมายกำหนดว่าต้องดำเนินการโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวง โฆษิตี โดยต้องมีคุณสมบัติความเชี่ยวชาญในการทำคดีด้านนี้ เว้นแต่กฎหมายระบุเป็นข้อยกเว้นไว้ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่อาจไม่ต้องมีคุณสมบัติ ครบถ้วนได้ ตามที่รัฐมนตรีเห็นควร ในปัจจุบัน มีเจ้าหน้าที่ตามพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์จำนวนเพียง 96 คน (อ้างอิงจากประกาศกระทรวงเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร เรื่องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ ฉบับที่ 1 - 8) กระจายอยู่ในหน่วยงานต่างๆ เช่น กรม สอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงไอซีที กระทรวงวัฒนธรรม กรมการทหารสื่อสาร และสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ซึ่งแทบทั้งหมดอยู่ในกรุงเทพมหานคร

เชี่ยวชาญในเรื่องนี้ อาทิ กองบังคับการปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี (บก.ปศท.) ซึ่งเดือนกันยายน 2552 มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กร แยกเป็นสองฝ่าย คือ กองบังคับการปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (บก.ปอศ.) และ กองบังคับการปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.) เพื่อรับผิดชอบเรื่องเฉพาะทาง ปัจจุบัน บก.ปอท. จึงเป็นหน่วยงานที่ดูแลคดีเกี่ยวกับเทคโนโลยีโดยตรง อย่างไรก็ตาม เนื่องจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นบนอินเทอร์เน็ตเกี่ยวพันกับความผิดหลายประเภท ดังนั้น คดีเทคโนโลยีจึงคาบเกี่ยวกับหลายหน่วยงาน อาทิเช่น หากเป็นความผิดเกี่ยวกับการเผยแพร่สิ่งลามกคดีจะอยู่กับกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดต่อเด็ก เยาวชน และสตรี (ปดส.) ในขณะที่บางเรื่องคาบเกี่ยวกับงานของกองบังคับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ หากเป็นคดีเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ คดีจะอยู่ในความดูแลของหน่วยงานอย่างกองบังคับการปราบปราม (Crime Suppression Division) หรือ กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) เป็นต้น ซึ่งปรากฏว่าในปี พ.ศ. 2553 มีคดี พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์จำนวนมากที่อยู่ในความดูแลของสองหน่วยงานดังกล่าว

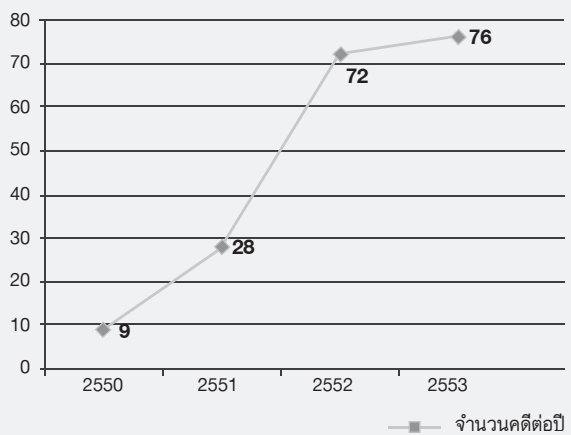
อนึ่ง เนื่องจากโครงการศึกษานี้ ในส่วนของการวิจัยภาคสนาม มุ่งศึกษาผลกระทบจากการใช้ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ผ่านข้อมูลสองประเภท คือ สถิติการดำเนินคดี และสถิติการระงับการเข้าถึงเว็บไซต์ จึงได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ไอซีที)
- กองบังคับการปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (บก.ปอศ.)
- กองบังคับการปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (บก.ปอท.)
- กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม (DSI)
- กองบังคับการปราบปราม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- ศาลอาญา

ผลการศึกษาเรื่อง : สถิติการดำเนินคดี ตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์

จากการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2550 – เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2553 พบว่ามีคดีความตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ทั้งสิ้น **185 คดี** โดยเป็นคดีที่เริ่มต้นในปี พ.ศ. 2550 จำนวน 9 คดี ปี พ.ศ. 2551 จำนวน 28 คดี ปี พ.ศ. 2552 จำนวน 72 คดี และปี พ.ศ. 2553 อีกจำนวน 76 คดี

จำนวนคดีตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์
ตั้งแต่เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2550 - กรกฎาคม พ.ศ. 2553

ทั้งนี้ สามารถจำแนกคดีตาม “ชั้นของกระบวนการพิจารณาคดี” รวมทั้ง “ผลของคดี” ออกได้ดังนี้ 1) คดีที่อยู่ในชั้นพนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ 74 คดี 2) คดีที่พนักงานอัยการสั่งฟ้อง 43 คดี 3) คดีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง 1 คดี 4) คดีที่มีการไต่ถาม/ยอมความ/ถอนฟ้อง 10 คดี 5) คดีที่ศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์ 2 คดี 6) คดีที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิด 37 คดี 7) คดีที่ศาลพิพากษาแล้ว แต่ไม่สามารถเข้าถึงผลการพิจารณาคดีได้ 14 คดี และ 8) คดีที่พนักงานสอบสวนตั้งข้อหาตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ แต่พนักงานอัยการไม่ได้สั่งฟ้องตามข้อหาดังกล่าว หรือศาลไม่ได้พิพากษาว่าเป็นความผิดตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์อีก 4 คดี

ประเภทความคิด	สืบสวน สอบสวน	ขั้นตอนทางคดี							รวม
		อัยการ		ศาล					
		สั่งฟ้อง	ไม่สั่งฟ้อง	ไม่ตั้งข้อหา ทรม.คอมฯ	ไกล่เกลี่ย ยอมความ ถอนฟ้อง	ยกฟ้อง	พิพากษาว่า ผิด	ตัดสินแต่ ไม่รื้อผล	
ความผิดต่อระบบ (มาตรา 5-12)	26	8	0	1	2	1	6	1	45
ความผิดที่ว่า ด้วยเนื้อหา (มาตรา 14-16)	48	30	1	3	8	1	31	6	128
ไม่สามารถระบุได้	0	5	0	0	0	0	0	7	12
รวม	74	43	1	4	10	2	37	14	185

ความสืบหน้าของคดีตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ จำแนกตามประเภทความผิด

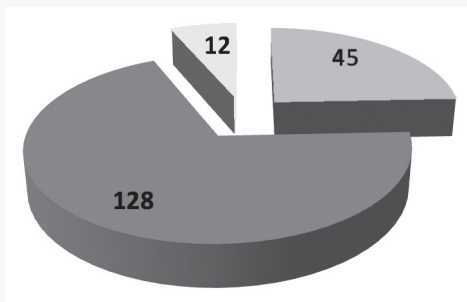
กล่าวสำหรับประเภทของการ
กระทำความผิดที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
ตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์นั้น ควรต้อง
ทราบด้วยว่า สามารถจำแนกได้เป็น
2 ประเภทใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ

1) อาชญากรรมคอมพิวเตอร์
ในรูปแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นการกระทำ
ความผิดต่อตัวข้อมูลหรือระบบ
คอมพิวเตอร์ โดยตรงตามมาตรา 5-13
อาทิ การเจาะระบบ การดักข้อมูล หรือ
การก่อวินาศกรรมคอมพิวเตอร์ด้วย
การเผยแพร่โปรแกรมทำลาย ฯลฯ

2) ความผิดที่ว่าด้วยตัวเนื้อหาของข้อมูลที่น่าเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ตามมาตรา 14-16 เช่น การเผยแพร่ภาพลามก การเผยแพร่ข้อมูลที่ขัดต่อความมั่นคง หรือการหมิ่นประมาทด้วยการติดต่อภาพ เป็นต้น

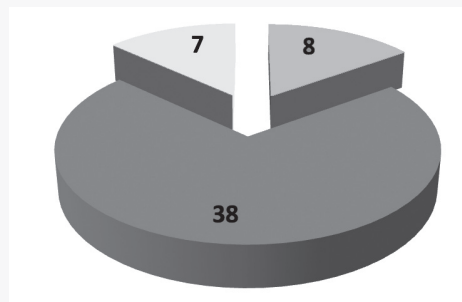
จากการเก็บสถิติคดีในช่วงเวลา 3 ปีภายหลังจากพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์มีผลใช้บังคับ หากพิจารณาสัดส่วนของคดีต่างๆ ที่ศาลพิพากษาแล้ว จะพบว่าเป็นคดีที่เป็นความผิดต่อตัวระบบหรือตัวข้อมูลคอมพิวเตอร์ ซึ่งอยู่ในหมวดอาชญากรรมคอมพิวเตอร์แบบดั้งเดิม จำนวน 45 คดี คิดเป็นร้อยละ 24.32 ของคดีทั้งหมด ในขณะที่คดีที่เป็นความผิดที่ว่าด้วยเนื้อหาจำนวนถึง 128 คดี คิดเป็นร้อยละ 69.19 ของคดีทั้งหมด นอกนั้นเป็นส่วนของข้อมูลไม่ชัดเจนอีก 12 คดี หรือร้อยละ 6.49

คดีตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ทั้งหมด

- ความผิดต่อตัวระบบ (24.32%)
- ความผิดโดยเนื้อหา (69.19%)
- ไม่ระบุ (6.49%)

คดีตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ที่ศาลพิจารณาเสร็จแล้ว

- ความผิดต่อตัวระบบ (15.09%)
- ความผิดโดยเนื้อหา (71.70%)
- ไม่ระบุ (13.21%)

สัดส่วนคดีพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ จำแนกตามประเภทความผิด

โดยในบรรดาคดีต่างๆ เหล่านี้สามารถจำแนกตามประเภทของความผิด และประเภทของเนื้อหาที่เป็นความผิดออกได้ 8 ประเภทด้วยกัน โดยเรียงตามลำดับความมากน้อยของจำนวนคดี ดังนี้

อันดับหนึ่ง คือ เนื้อหาที่เป็นการหมิ่นประมาทบุคคลอื่น จำนวน 54 คดี อันดับสอง คือ เนื้อหาที่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง 38 คดี (ฉ้อโกงโดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือ)

อันดับสาม คือ เนื้อหาที่เป็นการดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ 31 คดี อันดับทีสี่ คือ เนื้อหาเรื่องอื่นๆ และที่ไม่สามารถระบุได้ 26 คดี อันดับห้า คือ เนื้อหาที่เป็นความผิดที่เกี่ยวกับสิ่งลามก 12 คดี อันดับหก คือ การขายโปรแกรมที่เข้าข่ายผิดกฎหมาย 10 คดี อันดับเจ็ด คือ การก่ออาชญากรรมคอมพิวเตอร์ประเภทดั้งเดิม 8 คดี และอันดับแปด คือ เนื้อหาที่เป็นการหมิ่นประมาทบุคคลอื่น จำนวน 54 คดี อันดับสอง คือ เนื้อหาที่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง 38 คดี (ฉ้อโกงโดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือ)

คดี พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์	ความมั่นคง	หมิ่นประมาท	หมิ่นสถาบัน	ลามก	ฉ้อโกง	อาชญากรรมคอมพิวเตอร์ดั้งเดิม	ขายโปรแกรม	อื่นๆ	รวม
คดีที่อยู่ระหว่างการสืบสวนสอบสวน	2	12	24	1	16	5	10	4	74
คดีที่ย้ายการสั่งฟ้องแล้ว	2	16	3	1	10	1	0	10	43
คดีที่ย้ายการสั่งไม่ฟ้อง	1	0	0	0	0	0	0	0	1
คดีที่ย้ายการหรือศาลไม่ได้ตั้งข้อหา ตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์*	0	3	0	0	1	0	0	0	4
คดีที่มีการไกล่เกลี่ยยอมความ ถอนฟ้อง	0	6	0	0	3	0	0	1	10
คดีที่ศาลยกฟ้อง	0	1	0	0	0	1	0	0	2
คดีที่ศาลพิพากษาแล้ว	1	14	4	8	7	1	0	2	37
คดีที่ศาลตัดสินแล้วแต่ไม่รู้ผล**	0	2	0	2	1	0	0	9	14
รวม	6	54	31	12	38	8	10	26	185

ความคืบหน้าของคดีตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ แจกแจงตามลักษณะของเนื้อหาหรือการกระทำที่ส่งผลให้ถูกดำเนินคดี

นอกจากการจำแนกข้อมูลตามประเภทความผิดดังกล่าวแล้ว จากข้อมูลคดีความที่รวบรวม ยังสามารถนำมาจำแนกตามหมวดหมู่ผู้ฟ้องร้องพบว่า อันดับหนึ่ง บุคคลทั่วไปเพศหญิง 40 คดี อันดับสอง เป็นคดีที่ไม่ปรากฏแน่ชัดว่าเริ่มต้นโดยใคร 30 คดี อันดับสาม นิติบุคคล 27 คดี อันดับสี่ บุคคลทั่วไปเพศชาย 26 คดี อันดับห้า กระทรวงไอซีที⁷ 16 คดี อันดับหก บก. ปอท. 14 คดี อันดับเจ็ด กองบังคับการปราบปราม 9 คดี อันดับแปด หน่วยงานรัฐอื่นๆ 8 คดี อันดับเก้า กรมสอบสวนคดีพิเศษ⁸ 5 คดี อันดับสิบ คือ ปตส. 4 คดี อันดับสิบเอ็ดและสิบสอง คือ บก.ปตส. และตำรวจท้องที่ ซึ่งตามข้อมูลปรากฏว่าฟ้องหน่วยงานละ 3 คดี

⁷ แม้ในรายงานวิจัยฉบับนี้ จะมีข้อมูลว่า มีคดีที่กระทรวงไอซีทีฟ้องร้องทั้งสิ้นเพียง 16 คดี แต่ในจำนวนนี้มี 1 คดี ที่กระทรวงไอซีทีแจ้งความไว้กับตำรวจกองบังคับการปราบปราม โดยใช้วิธียื่นบัญชีรายชื่อเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเข้าข่ายดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112 ปัจจุบัน คดีดังกล่าวยังอยู่ระหว่างการสอบสวนในชั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งหากพิจารณาจากสำนวนคดี ประกอบกับรายชื่อยูอาร์แอลที่ไอซีทียื่นไว้ทั้งหมด 1,037 ยูอาร์แอล คาดหมายว่าจะต้องมีคดีที่เข้าด้วยเรื่องนี้อีกทั้งหมดราว 997 คดี

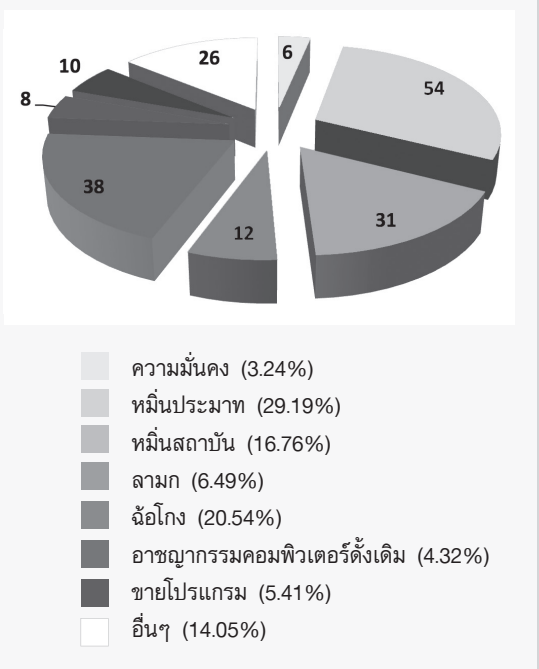
⁸ กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่แจ้งกับทีมวิจัยว่า ยังมี "คดีลี้ลับเจ้า" ที่อยู่ในระหว่างการสอบสวนอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลได้ กระบวนการดำเนินคดี อยู่ในช่วงของการสืบสวนสอบสวนเว็บไซต์ต่างๆ ที่อาจมีความเชื่อมโยงกัน

บทวิเคราะห์ และข้อสังเกตต่อจำนวนคดี

ความพิวติที่เกี่ยวกับเนื้อหาในสื่อออนไลน์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

หากพิจารณาจากสถิติคดีความทั้งหมดซึ่งคณะผู้วิจัยสามารถเข้าถึงและรวบรวมได้ จะเห็นว่าภายหลังประกาศใช้ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ราว 3 ปี ความผิดที่เกิดจากเนื้อหาที่มีสัดส่วนสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับความผิดที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ในหมวดอื่นๆ โดยความผิดที่เกิดขึ้นจะถูกตั้งข้อหาตาม พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ ทั้งที่ใช้ฉบับเดียว และทั้งที่ใช้ประกอบกับกฎหมายฉบับอื่น ซึ่งอาจตั้งเป็นข้อสังเกตได้ดังนี้

จำนวนคดีตามพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ จำแนกตามเนื้อหา

1) **ความผิดฐานหมิ่นประมาท** : เนื่องจากการติดต่อสื่อสารในอินเทอร์เน็ตนั้น ผู้รับ-ส่งสาร สามารถปิดบังตัวตนที่แท้จริงได้ การสืบย้อนรอยอาจทำได้ก็จริงอยู่ แต่ไม่ใช่เรื่องง่ายเหมือนเช่นในสังคมจริงๆ ผู้เล่นอินเทอร์เน็ตจึงสามารถต่อว่าต้อทอ กล่าวหากัน กระทั่งนำภาพหรือเรื่องส่วนตัวของบุคคลอื่นมาเผยแพร่ จนนำมาซึ่งความเสียหายต่อชื่อเสียง เกียรติยศ โดยไม่

ต้องเกรงว่าตนจะถูกจับได้ จนเป็นเหตุให้มีสถิติการนำคดีหมิ่นประมาทขึ้นสู่ศาลมากกว่าในสมัยก่อน ทั้งนี้ไม่ว่าโจทก์จะรู้ตัวผู้กระทำหรือไม่ก็ตาม นอกจากนี้ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมายังปรากฏข้อเท็จจริงว่า คดีหมิ่นประมาทจำนวนไม่น้อยถูกใช้เป็นเครื่องมือการเมือง นักการเมืองฟ้องร้องซึ่งกันและกัน หรือฟ้องร้องสื่อมวลชน ไม่ว่าจะฟ้องเป็นคดีอาญา หรือฟ้องเป็นคดีแพ่งเพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจำนวนมหาศาล อย่างไรก็ตาม มีข้อควรต้องสังเกตด้วยว่า โดยการใช้การตีความกฎหมายแล้ว ฐานความผิดที่ว่าด้วยการหมิ่นประมาท แม้จะเกิดขึ้นในสื่อออนไลน์ ก็สามารถใช้ มาตรา 423 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และมาตรา 328 แห่งประมวลกฎหมายอาญาบังคับได้อยู่แล้ว โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยตัวบทใน พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์อีก แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า คดีหมิ่นประมาทที่เกิดขึ้นในอินเทอร์เน็ตจำนวนมากอยู่ในสารบบเดียวกันกับคดีความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์โดยผู้เกี่ยวข้องใช้วิธีการฟ้องตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือประมวลกฎหมายอาญาประกอบกับมาตรา 14 (1) พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์อีกทีหนึ่ง (เพราะมีใช้การหมิ่นประมาทด้วยการติดต่อภาพที่จะใช้มาตรา 16 พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ได้โดยตรง) ทั้งนี้ในความเป็นจริงแล้ว ไม่ว่าจะตีความตามเจตนารมณ์ของผู้ร่างกฎหมาย และตามถ้อยคำแห่งมาตรา 14 (1) พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์เอง การนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลปลอมหรือเท็จจนอาจทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายนั้น หากได้ใช้ในความหมายทำนองเดียวกับการหมิ่นประมาท หรือทำนองเดียวกับการกล่าวหาผู้อื่นไม่ เช่นนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า ฝ่ายผู้บังคับใช้กฎหมายรวมทั้งองค์กรในกระบวนการยุติธรรมยังขาดความเข้าใจ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์อย่างตีพอ และนำมาใช้กับฐานความผิดบางฐานอย่างผสมปนเป สะท้อนออกมาเป็นตัวเลขในสถิติคดี พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ทั้งๆ ที่คดีนั้นอาจไม่มีความจำเป็นต้องใช้กฎหมายว่าด้วยคอมพิวเตอร์เลยก็ตาม

2) **ความผิดที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ภาพลามก** : ความสามารถในการปิดบังตัวตน ประกอบกับความสามารถของเทคโนโลยีการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็ว และเข้าถึงง่าย เป็นปัจจัยที่เอื้อให้อินเทอร์เน็ต

กลายเป็นแหล่งสำคัญในการเผยแพร่ภาพวาทวิ
ไบเปลือย ซึ่งอาจถูกตีความว่าผิดกฎหมายด้วยการ
แพร่ภาพลามกอนาจาร และเช่นเดียวกันกับความผิด
ฐานหมิ่นประมาท คือ มีฐานความผิดว่าด้วยการเผยแพร่
ภาพลามกปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา 287 อยู่แล้ว แต่ฝ่ายผู้ร่าง พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์
เห็นว่า ควรนำเรื่องนี้มากำหนดไว้ให้ชัดเจน เพื่อ
ป้องกันปัญหาตีความไม่ถึง อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์
ระหว่างมาตรา 287 ประมวลกฎหมายอาญา กับ
มาตรา 14 (4) พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ น่าจะอยู่ในรูปแบบ
ของกฎหมายทั่วไป กับกฎหมายเฉพาะ ดังนั้นหากปรากฏ
ว่าในความผิดเรื่องเดียวกันหรือมีลักษณะเหมือนกันทั้ง
ในกฎหมายทั่วไปและกฎหมายเฉพาะ ก็ให้ใช้กฎหมาย
เฉพาะก่อน ซึ่งกรณีนี้จะไม่ถือเป็นการกระทำความผิด
“กรรมเดียวหลายบท” ด้วย แต่ในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้น
คือ เมื่อมีการประกาศใช้ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์แล้ว
เจ้าหน้าที่ตำรวจและอัยการมักตั้งข้อหาควบคู่กันไป
คือ ผิดทั้ง พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ และผิดประมวลกฎหมาย
อาญา ซึ่งศาลเองก็มีคำพิพากษาออกมาในแนวทางนั้น
จนอาจมีคำถามว่าถูกต้องหรือไม่

3) ดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ : ในช่วง 3 ปีที่ประกาศ
ใช้ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ มีคดีที่เข้าข่ายหมิ่นสถาบันฯ
รวม 31 คดี กระทรวงไอซีทีเป็นต้นเรื่องหรือผู้ฟ้อง
16 คดี กองบังคับการปราบปราม 6 คดี ดีเอสไอ 4
คดี ปอท. 2 คดี เลขาธิการนายกฯ 1 คดี และเป็น
บุคคลทั่วไป 2 คดี ซึ่งในจำนวนนี้ศาลพิพากษาแล้ว
4 คดี อัยการสั่งฟ้องแล้ว 3 คดี และอยู่ระหว่างการ
สอบสวนอีก 21 คดี

แต่เจ้าหน้าที่จากกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือดีเอสไอ
ให้ข้อมูลเพิ่มเติมด้วยว่า ยังมีคดีที่อยู่ในชั้นพนักงาน
สอบสวนอีกจำนวนมากเรียกว่า “คดีล้มเจ้า” แต่ไม่สามารถ
เปิดเผยตัวเลขหรือให้ข้อมูลได้ อีกทั้งยังมีคดีที่กระทรวง
ไอซีทีเป็นผู้ฟ้อง ซึ่งคาดว่าอาจมีอีก 997 คดี

สำหรับรูปแบบของการดำเนินคดีนั้น โดยหลัก
แล้วความผิดเรื่องนี้มักถูกตั้งข้อหาว่าผิด มาตรา 14
(2) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์
อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อ
ความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนก
แก่ประชาชน และมาตรา 14 (3) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์
ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับ
ความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือความผิดเกี่ยวกับการ
ก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา นอกจากนี้
หากกระทำการในลักษณะส่งต่อจะมีมาตรา 14 (5)
ประกอบ โดยในจำนวนคดีทั้งหมด มี 25 คดีที่ถูกตั้งข้อหา
ว่าหมิ่นสถาบันฯ ตามมาตรา 112 ประมวลกฎหมายอาญา
ควบคู่กับความผิดตาม พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ และหาก
ถูกฟ้องในฐานะตัวกลาง หรือผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต
เจ้าพนักงานจะใช้มาตรา 15 พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์⁹ ด้วย

หากติดตามสถานการณ์ในเรื่องนี้อยู่บ้าง ย่อมเห็น
ได้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าวนี้น หน่วยงานหลายแห่งไม่ว่า
จะเป็นรัฐบาล ทหาร ตำรวจ กระทรวงเทคโนโลยี
สารสนเทศฯ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงวัฒนธรรม
ต่างก็มีนโยบายสอดส่องพฤติกรรม และความคิดเห็น
ของประชาชนในอินเทอร์เน็ต นโยบายรัฐที่เริ่มมี
ลักษณะเน้นหนักไปในเชิงควบคุมเนื้อหา โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งออกจากกระทรวงไอซีที ปรากฏเรื่อยมา ตั้งแต่
นายสิทธิชัย โภไคยอุดม (ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงไอซีทีตั้งแต่วันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2549 ถึง
30 กันยายน พ.ศ. 2550) นายโสสิต บินเปียมรัมย์ (รักษา
ราชการแทน 1 ตุลาคม พ.ศ. 2550 ถึง 6 กุมภาพันธ์
พ.ศ. 2551) นายมัน พัทธินัย (ดำรงตำแหน่งวันที่ 6
กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 ถึง 2 ธันวาคม พ.ศ. 2551) รต.หญิง
ระนองรักษ์ สุวรรณฉวี (ดำรงตำแหน่งวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ.
2551 ถึง 6 มิถุนายน พ.ศ. 2553) และ นายจตุ โกรดกษ
(ดำรงตำแหน่งวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2553 ถึง
ปัจจุบัน) โดยให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม หรือ
วิพากษ์วิจารณ์สถาบันต่างๆ อย่างสถาบันพระมหากษัตริย์

⁹ จากคดีทั้งหมด มีผู้ถูกฟ้องตามมาตรา 15 พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ จำนวนทั้งสิ้น 11 คดี ทั้งนี้มีคดีที่น่าสนใจ อาทิ คดีเจ้าของเว็บไซต์ 212cafe ซึ่งให้บริการฟรีเว็บบอร์ด โดยได้รับแจ้งว่ามีภาพลามกในเว็บบอร์ด แต่ไม่ใช้การแจ้งจากเจ้าหน้าที่โดยตรง และสามารถนำภาพออกได้ทัน ไม่กี่วันหลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงเข้าจับกุม อีกคดีหนึ่ง คือ คดีฟ้องผู้อำนวยการเว็บไซต์ประชาไท จากความเห็นในเว็บบอร์ดซึ่งมีคนแจ้งว่าอาจเข้าข่ายเป็นความผิดฐานหมิ่นสถาบันฯ ท้ายข่าวประชาไทซึ่งโดยตัวเนื้อข่าวไม่เป็นความผิด นอกจากนี้ ก็คือ กรณีเว็บไซต์พันทิปถูกฟ้องข้อหาหมิ่นประมาท ในฐานะเป็นคนกลางเปิดพื้นที่ให้ผู้ให้บริการแสดงความเห็นจนเกิดการหมิ่นประมาทกันขึ้น

ศาสนา ศาล และบางยุคสมัยยังรวมไปไกลถึง การควบคุมเนื้อหาที่วิพากษ์วิจารณ์การทำงานของ รัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี

ที่ผ่านมา นอกจากแนวนโยบายในการเร่งปิดกั้น เว็บไซต์ ดำเนินคดีกับผู้ใช้และผู้ให้บริการ แดงผลงาน เว็บไซต์ที่ไล่ปิดได้ในสมัยของแต่ละคนแล้ว ยังมีการ จัดตั้งเครือข่ายกรมพลากิการทหารเรือเพื่อส่งเสริม และปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์บนเครือข่าย อินเทอร์เน็ต ศูนย์ปฏิบัติการความปลอดภัยอินเทอร์เน็ต (Internet Security Operation Center หรือ ISOC) ลูกเสือไซเบอร์ และการเซ็นสัญญาความร่วมมือ (MOU) 3 กระทรวง คือ กระทรวงไอซีที กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงวัฒนธรรม เพื่อช่วยตรวจสอบอินเทอร์เน็ต และสร้างสื่อของรัฐในเชิงตอบโต้ โดยมีแนวทางในการ ดำเนินการสองแนวทาง คือหนึ่ง เทิดทูนสถาบันฯ โดยจัดทำ เว็บไซต์เผยแพร่คลิป บทความ และวีดิทัศน์ ผ่านช่อง ทางอินเทอร์เน็ต และ สอง ป้องกันและปราบปราม การหมิ่นสถาบันฯ บนอินเทอร์เน็ต ตรวจสอบเว็บไซต์ ที่มีข้อความเข้าข่ายความผิดเกี่ยวกับการหมิ่นสถาบันฯ และแจ้งเตือน รายงานต่อผู้บังคับบัญชา กระทั่งการ แจ้งความดำเนินคดี เมื่อนานโยบายรัฐมาประกอบ ด้วยบทกฎหมายฉบับต่างๆ ที่มีอยู่ ซึ่งล้วนแล้วแต่ถูก ตั้งคำถามถึงปัญหาความคลุมเครือของถ้อยคำและ การใช้การตีความ ย่อมทำให้จำนวนคดีเพิ่มสูงขึ้น เป็นธรรมดา ซึ่งคดีเหล่านี้จำนวนไม่น้อยที่อาจกล่าว ได้ว่า พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ถูกใช้ในฐานะเป็นเครื่องมือ ทางการเมืองเพื่อเล่นงานฝ่ายตรงข้าม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ร่วมกับมาตรา 112 เรื่องดูหมิ่น พระมหากษัตริย์

อนึ่ง มีข้อควรสังเกตเพิ่มเติมด้วยว่า 1) คดีที่เกิดขึ้นในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมาจำนวนหนึ่ง มีส่วนเกี่ยวข้องกับ กลุ่มยุทธการลงทัณฑ์ทางสังคม หรือ Social Sanction ในบริการ Social Network (Facebook, Twitter) ซึ่ง ดำเนินการในลักษณะตรวจหาผู้เผยแพร่เนื้อหาที่อาจ

เข้าข่ายดูหมิ่นสถาบันฯ แล้วนำมาต่อว่าตำหนิในพื้นที่ ออนไลน์ (เสียบประจาน) ค้นหาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ถูกเสียบประจานมาเผยแพร่เป็นการทั่วไป โดยมี ข้อเท็จจริงว่า กรมสอบสวนคดีพิเศษก็เข้าดำเนินคดี ในเวลาต่อมา¹⁰ 2) คดีความในข้อหานี้ หน่วยงานใน กระบวนการยุติธรรมไม่ว่าอยู่ในชั้นการพิจารณาใด มัก ดำเนินการแบบปิดลับ ไม่ยอมเปิดเผยรายละเอียดแห่งคดี โดยอ้างเรื่องความเหมาะสมและความมั่นคง ดังนั้น จำนวนคดีที่เปิดเผยกับจำนวนคดีที่ไม่ถูกเปิดเผย จึงอาจ มีความแตกต่างกันอย่างมาก ดังกล่าวไปแล้วว่า สถิติ คดีความในรายงานชิ้นนี้ คณะผู้วิจัยยังไม่ได้รวบรวมเอา คดีหนึ่งของกองบังคับการปราบปรามที่มาจากไอซีทีด้วย การยื่น 1,037 ยูอาร์แอล ให้พิจารณา ซึ่งกองบังคับการ ปราบปรามได้แบ่งแยกย่อยให้พนักงานสืบสวนไปสืบหา เบาะแสดอนับได้อีก 997 สำนวนไว้ด้วยเลย

4) เนื้อหาที่กระทบต่อความมั่นคง ชัดต่อศีลธรรม

อันติฯ : ในพ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ฉบับนี้ให้ความสำคัญกับการรักษาความมั่นคงของประเทศเป็นอย่างมาก โดย กำหนดความผิดไว้ทั้งในมาตรา 14 (2) และ (3) จน ทำให้สงสัยได้ว่า ในเมื่อมีมาตรา 14 (3) ที่สามารถ เชื่อมไปสู่ฐานความผิดในประมวลกฎหมายอาญาหมวด ที่ว่าด้วยความผิดต่อความมั่นคงซึ่งมีความชัดเจนเพียงพออยู่แล้ว เหตุผลใดจึงต้องบัญญัติมาตรา 14 (2) ว่า ด้วยเรื่องความมั่นคงอีกวงเล็บหนึ่ง จนในท้ายที่สุด มาตรานี้อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือเล่นงานกันทางการเมือง ทั้งนี้ด้วยปัญหาความคลุมเครือของถ้อยคำจนทำให้ พนักงานเจ้าหน้าที่มีดุลพินิจในการตีความอย่างมาก และโดยลักษณะการดำเนินคดีความมั่นคงทั้งหมด 6 คดี อย่างไรก็ตาม มีการประเมินกันว่า ด้วยปัญหาการใช้ การตีความดังกล่าวมาประกอบกับสถานการณ์การเมือง จำนวนคดีเกี่ยวกับความมั่นคงอาจเพิ่มสูงขึ้นอีกมาก โดยน่าจะมีส่วนที่ตั้งเป็นข้อหาเดี่ยวๆ และตั้งควบคู่ไป กับความผิดฐานหมิ่นสถาบันฯ หรือฐานก่อการร้าย

¹⁰ วิธีการเสียบประจานเกิดขึ้นและแพร่หลายไปในเว็บบอร์ดหลายแห่ง เมื่อปลายเดือนเมษายน พ.ศ. 2553 มีผู้ใช้เฟซบุ๊กคนหนึ่งเขียนข้อความ ในเฟซบุ๊กของตน ถูกนำมาเสียบประจานกล่าวหาว่าดูหมิ่นสถาบันฯ กลุ่มผู้ใช้เว็บบอร์ดจำนวนหนึ่งช่วยกันค้นหารายละเอียดของบุคคลนั้นแล้ว นำมาเผยแพร่ หลังจากนั้นกรมสอบสวนคดีพิเศษเข้าจับกุมบุคคลนี้ในวันถัดมา นอกจากนี้ ยังมีผู้ใช้เฟซบุ๊กอีกรายที่เข้าไปตอบความเห็น ท้ายข้อความที่ถูกกล่าวหาว่าหมิ่นสถาบันฯ ถูกเสียบประจานในเว็บบอร์ดด้วยในเวลาต่อมา ปัจจุบันทั้งคู่ถูกจับกุมดำเนินคดีแล้ว ภายใต้วามดูแล ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ

ผลการศึกษาเรื่อง การใช้คำสั่งตามกฎหมาย เพื่อระงับการเพิกถอนข้อมูล

นับแต่ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์มีผลบังคับใช้ ประเทศไทย โดยปฏิบัติการผ่านทางรัฐมนตรีว่าการกระทรวงไอซีที สามารถใช้มาตรการปิดกั้น หรือระงับการทำให้แพร่หลาย ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ “อาจกระทบกระเทือนต่อ ความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรฯ หรือที่มีลักษณะขัดต่อ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” ได้ โดยอาศัยอำนาจตาม มาตรา 20 ของพระราชบัญญัติ ฉบับดังกล่าว ซึ่งกำหนดว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีไอซีทีอาจยื่น คำร้อง พร้อมแสดงพยานหลักฐานต่อศาลที่มีเขต อำนาจขอให้มีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูล เหล่านั้นได้ และตั้งแต่ประกาศใช้ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ เป็นต้นมา คณะผู้วิจัยพบว่า เคยมีคำสั่งศาลให้ระงับ การเข้าถึงเว็บไซต์ต่างๆ ทั้งหมด 117 ฉบับ โดยในปี พ.ศ. 2550 ศาลมีคำสั่งให้ปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์จำนวน 2 ยูอาร์แอล ปี พ.ศ. 2551 จำนวน 2,071 ยูอาร์แอล ปีพ.ศ. 2552 จำนวน 28,705 ยูอาร์แอล และปี พ.ศ. 2553 จาก ต้นปีจนถึงเดือนพฤศจิกายน จำนวน 43,908 ยูอาร์แอล รวมจำนวนหน้าที่ถูกระงับการเผยแพร่โดยมีคำสั่งศาล ทั้งสิ้น 74,686 ยูอาร์แอล

นอกจากจำนวนยูอาร์แอลที่ถูกระงับการเผยแพร่ แล้ว ข้อมูลจากศาลอาญายังระบุด้วยว่า เหตุผลของ คำสั่งระงับการเข้าถึงยูอาร์แอลต่างๆ ดังกล่าวนั้น อันดับหนึ่ง คือ เนื้อหาดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ ซึ่งมี คำสั่งศาลจำนวนมากถึง 62 ฉบับ เพื่อระงับการเข้าถึง 57,330 ยูอาร์แอล อันดับสอง คือ เนื้อหาและภาพ ลามกอนาจาร มีคำสั่งศาล 43 ฉบับ ให้ระงับการเข้าถึง 16,740 ยูอาร์แอล อันดับสาม คือ เนื้อหาเกี่ยวกับยา และการทำแท้งด้วยตนเอง ซึ่งมีคำสั่งศาล 4 ฉบับ ให้ ระงับการเข้าถึง 357 ยูอาร์แอล อันดับสี่ คือ เนื้อหา ยุยงให้เล่นการพนัน มีคำสั่งศาล 2 ฉบับ ให้ระงับการ เข้าถึง 246 ยูอาร์แอล อันดับห้า คือ เนื้อหาดูหมิ่น ศาสนา มีคำสั่งศาล 3 ฉบับ ให้ระงับการเข้าถึง 5 ยูอาร์แอล และมีเรื่องอื่นๆ อีกจำนวนเล็กน้อย ได้แก่ กรณีของการทำ Phishing/Pharming หรือการสร้าง

เว็บเพจเลียนแบบหน้าเว็บไซต์ของธนาคารเพื่อหลอกให้ เยื่อป้อนเลขหมายผู้ใช้ และรหัสผ่านเพื่อทำธุรกรรม การเงินออนไลน์ ซึ่งมีคำสั่งศาลออกมาอย่างละฉบับ ให้ระงับการเข้าถึง 3 และ 2 ยูอาร์แอล ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังมีคำสั่งศาลอีก 1 ฉบับ ให้ปิดกั้น 3 ยูอาร์แอล ด้วยเหตุผลว่าเป็นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาที่อาจ ทำให้เข้าใจรัฐบาลผิด เกี่ยวกับเหตุการณ์การควบคุม การชุมนุมจนอาจก่อให้เกิดความปั่นป่วนหรือกระด้าง กระเดื่องในหมู่ประชาชน

สำหรับรายชื่อของเว็บไซต์ที่ถูกระงับการเข้าถึง โดย เฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการดูหมิ่น พระมหากษัตริย์ พระราชินี และรัชทายาท ถูกเก็บเป็น ความลับห้ามเผยแพร่

และนอกจากคำสั่งระงับการเข้าถึงเว็บไซต์โดยศาล ที่เกิดขึ้นภายใต้ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ แล้ว ทีมวิจัยยังพบว่า เจ้าหน้าที่รัฐปิดกั้นเว็บไซต์โดยใช้วิธีการหรือช่องทางอื่น ด้วย เช่น ส่งหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้ให้บริการ ระดับต่างๆ และที่สำคัญคือการใช้อำนาจตามพระราช กำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ซึ่งประกาศใช้ในหลายพื้นที่ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2553 จนปัจจุบัน แหล่งข้อมูลจากผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตระบุว่า จำนวนเว็บไซต์ที่มีคำสั่งจากศาล. ให้ ปิดกั้นนั้น มีจำนวนเป็นตัวเลขในหลักหลายหมื่น ทั้งนี้โดยมี รูปแบบการปิดกั้นที่แตกต่างไปจากการปิดกั้นโดย กระทรวงไอซีทีด้วย เพราะในขณะที่ พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ กำหนดให้ไอซีทีปิดกั้นเว็บไซต์ได้เพียงเฉพาะส่วนที่ น่าจะมีปัญหาเท่านั้น ตามคำสั่งศาล แต่ ศาล. สามารถใช้อำนาจปิดกั้นได้เลยตาม พ.ร.ก. ฉุกเฉินฯ โดยไม่ต้อง ขอคำสั่งศาล จากข้อมูลเบื้องต้นที่สามารถเข้าถึงได้ (แต่มีได้นำมาแสดงไว้ในรายงานฉบับนี้) ทีมวิจัยพบว่า แม้รัฐบาลที่มีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี จะประกาศให้พื้นที่ต่างๆ อยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉิน และใช้ พ.ร.ก. ฉุกเฉินฯ มาได้เพียง 8 เดือนเท่านั้น แต่ปรากฏว่า ศาล. สั่งปิดกั้นเว็บไซต์ (ทั้งที่เป็นชาว และไม่เป็นชาว) ไปแล้วจำนวนมหาศาล โดยมีเหตุ อันควรเชื่อได้ว่าเป็นการปิดกั้นแบบเหวี่ยงแห เพราะ จากเอกสารคำสั่งของ ศาล. อย่างน้อย 3 ฉบับ ซึ่งอ้าง อำนาจตามมาตรา 9 (3) พ.ร.ก. ฉุกเฉินฯ เพื่อให้

เดือนปี	อุทมิณพระมหากษัตริย์ พระราชินี และราชบาท		เนื้อหาและภาพลามกอนาจาร		ยาทำแท้ง		เนื้อหาขยู่ให้เล่นการพนัน		เนื้อหาเสื่อมเสียต่อศาสนา		อื่นๆ		รวม	
	คำสั่งศาล	ยูอาร์แอล	คำสั่งศาล	ยูอาร์แอล	คำสั่งศาล	ยูอาร์แอล	คำสั่งศาล	ยูอาร์แอล	คำสั่งศาล	ยูอาร์แอล	คำสั่งศาล	ยูอาร์แอล	คำสั่งศาล	ยูอาร์แอล
ต.ค. 2550									1	2			1	2
ม.ค. 2551									1	1			1	1
ก.พ. 2551			1	7									1	7
พ.ค. 2551			1	1									1	1
มี.ย. 2551	1	9	1	2									2	11
ก.ค. 2551													0	0
ส.ค. 2551	2	407											2	407
ก.ย. 2551	1	630	1	86									2	716
ต.ค. 2551	1	491											1	491
พ.ย. 2551													0	0
ธ.ค. 2551	2	400			1	37							3	437
ม.ค. 2552	3	808											3	808
ก.พ. 2552	4	1,400	1	305	1	14							6	1,719
มี.ค. 2552	4	765	3	825					1	2			8	1,592
เม.ย. 2552	2	887	4	936									6	1,823
พ.ค. 2552	3	713	4	2,213			1	72					8	2,998
มี.ย. 2552	3	770	3	1,948									6	2,718
ก.ค. 2552	2	469	3	875									5	1,344
ส.ค. 2552	1	843	1	132							1	3	3	978
ก.ย. 2552	2	1,985	2	879	1	61	1	174					6	3,099
ต.ค. 2552	3	3,737	3	1,430									6	5,167
พ.ย. 2552	2	3,007	1	741									3	3,748
ธ.ค. 2552	1	1,141	2	1,325	1	245							4	2,711
ม.ค. 2553	2	4,119											2	4,119
ก.พ. 2553	4	6,731	2	1,127							1	3	7	7,861
มี.ค. 2553	6	9,672	1	373									7	10,045
เม.ย. 2553	2	2,277	1	21									3	2,298
พ.ค. 2553													0	0
มี.ย. 2553	3	4,513											3	4,513
ก.ค. 2553													0	0
ส.ค. 2553	5	9,289	3	1,322							1	2	9	10,613
ก.ย. 2553	3	2,267	2	944									5	3,211
ต.ค. 2553			2	998									2	998
พ.ย. 2553			1	250									1	250
รวม	62	57,330	40	16,740	4	357	2	246	3	5	3	8	114	74,686

จำนวนเว็บเพจที่ถูกบล็อกตามคำสั่งศาลด้วยเหตุผลต่างๆ แจกแจงรายละเอียดรายเดือน

ปิดกันเว็บไซต์/ยูอาร์แอล/ไอพี/เบอร์โทรศัพท์ มีรายการที่ถูกปิดกันถึงกว่า 600 รายการโดยในรายการดังกล่าวไม่ได้ใช้วิธีระบุเจาะจงชื่อเว็บไซต์ หรือยูอาร์แอลเท่านั้น แต่มีรายการจำนวนไม่น้อยที่ คอจ. สั่งให้ปิดกันโดยใช้วิธีระบุเป็น “ช่วงตัวเลข” ของหมายเลขไอพี (เช่น XXX.XXX.XXX.0 ถึง XXX.XXX.XXX.255) เพียงเพราะเหตุว่าในช่วงตัวเลขนี้มีเว็บไซต์ที่ คอจ. มองว่าเข้าข่าย พ.ร.ก. ฉุกเฉินฯ ปรากฏอยู่ในความเป็นจริงก็คือ การปิดกันในลักษณะนี้ย่อมส่งผลกระทบต่อเว็บไซต์จำนวนมากซึ่งอาจเป็นเว็บไซต์ทั่วไปที่ไม่เป็นความผิดหรือเป็นภัยตาม พ.ร.ก. ฉุกเฉินฯ เลย แต่มีที่อยู่อยู่ในช่วงหมายเลขไอพีดังกล่าวเท่านั้น อนึ่ง แม้ในที่สุดแล้วจะไม่มีใครสามารถจำแนกได้ว่า เว็บไซต์ที่ คอจ. สั่งปิดกันนี้เป็นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาในลักษณะใด (เพราะ คอจ. ไม่เคยแสดงโดยเจาะจงหรือให้เหตุผลไว้ในการใช้อำนาจของตนเลย) แต่เพียงพิจารณาจากจำนวนคร่าวๆ แล้วนำไปรวมกับจำนวนที่สั่งปิดโดยไอซีที คงไม่มีใครปฏิเสธได้เลยว่า สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนไทยในโลกออนไลน์ กำลังอยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉิน

สำเนาคำสั่งจะถูกส่งต่อไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตหลายรายเพื่อระงับการเข้าถึง

2) จำนวนเว็บไซต์ที่ถูกปิด (โดยกระทรวงไอซีที) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเว็บไซต์ที่รัฐมองว่าแสดงข้อมูลที่มีเนื้อหาเข้าข่ายเป็นความผิดในฐานดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ บางช่วงเวลาเพิ่มขึ้นแบบทวีคูณ ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงเดือนมีนาคม และเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2553 มีการปิดกันถึงกว่า 9,600 ยูอาร์แอล ซึ่งเวลาดังกล่าวนี้นับเป็นช่วงที่มีการชุมนุมเรียกร้องทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อแดง ทั้งนี้ นอกจากสถิติการปิดกันการเข้าถึงเว็บไซต์จะสูงขึ้นมากแล้ว ยังพบว่ามิดเดิลแมนสถาบันฯ หลายคดีถูกฟ้องในช่วงเวลาเดียวกัน เช่น การจับกุมผู้ใช้ชื่อว่า K Thong Bomb Bangkok ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2553 และถูกฟ้องตามพ.ร.บ. คอมพิวเตอร์มาตรา 14 และประมวลกฎหมายอาญามาตรา 116 และ 392¹¹ ถัดมาในเดือนเมษายน ผู้ดูแลเว็บไซต์นปช.ยูเอสเอ ถูกจับกุมและดำเนินคดีโดยอาศัยมาตรา 14 และ 15 พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ ประกอบมาตรา 112 ประมวลกฎหมายอาญา หรือในกรณีของ นายชูพงศ์ ถีถ้วน ซึ่งถูกฟ้องตามมาตรา 14 พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์ ประกอบมาตรา 112 ประมวลกฎหมายอาญาเช่นเดียวกัน

บทวิเคราะห์ และข้อสังเกตจากการระงับการเข้าถึงข้อมูล

1) จากสถิติคำสั่งปิดกันโดยศาล ปรากฏข้อเท็จจริงด้วยว่า ศาลมักใช้เวลาโดยรวดเร็วอย่างยิ่ง หรือวันต่อวันเพื่อพิจารณายูอาร์แอลต่างๆ ก่อนมีคำสั่งระงับการเข้าถึง เพราะจากคำสั่ง 117 ฉบับ มีถึง 104 ฉบับที่ศาลมีคำสั่งในวันเดียวกันกับที่ยื่นขอ มีผลปิดกันเว็บไซต์ทั้งหมด 71,765 ยูอาร์แอล ซึ่งเฉลี่ยแล้วคือสั่งปิดวันละ 690 ยูอาร์แอล ทั้งนี้ โดยมีบางกรณีที่ศาลใช้เวลานานขึ้นแต่ก็ไม่เกิน 2 วัน และมีเพียงบางกรณีที่ศาลใช้เวลานานเกิน 1 สัปดาห์ สำหรับขั้นตอนในการระงับการเผยแพร่เว็บไซต์นั้น ภายหลังจากศาลมีคำสั่ง

¹¹ คดีนี้ ผู้ต้องหาประกาศผ่าน Camfrog ว่า “อย่างที่บอก สัญญาณของระเบิดจะดังขึ้น และไม่ต้องถามเลยนะครับว่าใครทำ เพราะมึงไม่มีสิทธิ์รู้เลยว่าใครทำ เอาเป็นว่าตั้งแต่พรุ่งนี้เป็นต้นไป เราจะได้อินเสียงระเบิดดังถึงประตูบ้านท่าน ไหนๆ ก็ไหนๆ แล้ว ประกาศสงครามกลางเมืองตั้งแต่พรุ่งนี้เป็นต้นไป”

กฎหมาย และนโยบายแห่งรัฐ ที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในการแสดง
ความคิดเห็นบนสื่อออนไลน์ เปรียบเทียบไทย - สหรัฐอเมริกา - เยอรมัน - จีน - มาเลเซีย

สำหรับรายงานในส่วนกฎหมาย ตัวอย่างคดี และนโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนบนสื่อออนไลน์นี้เป็นการนำเสนอในเบื้องต้นเท่านั้น รายละเอียดทั้งหมด รวมทั้งบทวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับกรณีของประเทศไทย ที่มีวิจัยจะได้นำเสนอในรายงานฉบับสมบูรณ์ต่อไป ทั้งนี้ นอกเหนือจากประเทศไทยแล้ว กฎหมายและนโยบายแห่งรัฐที่น่าสนใจ 4 ประเทศที่ทำการศึกษาเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับกรณีของประเทศไทย ได้แก่

1) ประเทศสหรัฐอเมริกา การแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดเห็นทางการเมืองได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา โดยมีหลักการสำคัญว่า การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างเสรี (Free market of ideas / information) เป็นเรื่องสำคัญมากที่จะทำให้ภาคการเมืองซึ่งทำหน้าที่ให้บริการสาธารณะ และประโยชน์แก่สังคมโดยรวมมีความโปร่งใส และสอดคล้องกับหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม สิทธิเสรีภาพดังกล่าวมีข้อจำกัดได้เช่นกัน ทั้งนี้กฎหมายและนโยบายของรัฐที่มีผลกระทบต่อการใช้งาน และการแสดงความคิดเห็นออนไลน์จะเน้นเจาะจงไปที่ 2 ประเด็น คือ หนึ่ง การคุ้มครองเด็กและเยาวชนจาก

สื่อลามก และ สอง เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐและการป้องกันการก่อการร้าย ซึ่งสหรัฐอเมริกามีวิธีดำเนินการที่หลากหลาย ทั้งการกั้นกรองการใช้อินเทอร์เน็ต (Filter) การปิดกั้น (Block) และการสอดส่อง (Surveillance)

การคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากสื่อลามกอนาจาร: สหรัฐอเมริกามีหลักการใหญ่ในเรื่องนี้ 2 แนวโน้มด้วยกัน คือ การห้ามเผยแพร่ภาพลามกของเด็ก และการห้ามให้เด็กและเยาวชนที่อายุต่ำกว่า 18 ปีเข้าถึงสื่อลามก มาตรการดังกล่าวกำหนดเอาไว้อย่างละเอียดใน Communication Decency Act (CDA) ซึ่งมีข้อกำหนดไว้อย่างชัดเจนด้วยว่า ผู้ให้บริการไม่ต้องรับผิดชอบเมื่อได้ทำการปิดกั้นสื่อที่เห็นว่า มีลักษณะลามกอนาจาร ไม่เหมาะสม หรือน่ารังเกียจ ในขณะที่ผู้ให้บริการมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาลในการปิดกั้นภาพลามกเด็กหรือเยาวชน นอกจากนี้ในกฎหมายคุ้มครองเด็กจากสื่อออนไลน์ (Children’s Online Protection Act) ยังระบุด้วยว่า โรงเรียนและห้องสมุดต้องมีซอฟต์แวร์กรองข้อมูลข่าวสาร เพื่อป้องกันการเข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในโลกออนไลน์ด้วย

กรณีความมั่นคงของรัฐกับการสอดส่องของหน่วยงานความมั่นคง : ด้วยเหตุผลด้านความมั่นคง รัฐบาลสหรัฐฯ มีมาตรการสอดส่องสื่ออิเล็กทรอนิกส์

(Electronic Surveillance Laws) ซึ่งละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมาก โดยมีกฎหมายเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้าย หรือ Patriot Act (Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001) ให้อำนาจแก่หน่วยงานความมั่นคงของรัฐสามารถใช้เทคโนโลยีเฝ้าระวังระบบอีเมล และเข้าถึงข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ได้ ในกรณีที่สงสัยว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ก่อการร้าย ในส่วนการปฏิบัติการ หน่วยงานความมั่นคงของชาติ (National Security Agency-NSA) ยังใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตสไป (Internet spy) เช่น เทคโนโลยี “Carnivore” ทำให้หน่วยงานอย่าง FBI สามารถตรวจสอบข้อมูลตามเว็บไซต์ต่างๆ ที่ต้องสงสัยว่าจะกระทำความผิดฐานก่อการร้าย และวิเคราะห์ระบบอีเมลได้จำนวนมหาศาล ทั้งผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องสงสัย และบุคคลทั่วไปในลักษณะเดียวกัน และผลพวงจากการใช้อำนาจพิเศษนี้เอง ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเจ้าหน้าที่ FBI ได้จับกุมบุคคลที่ต้องสงสัยจำนวนมากอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน รวมทั้งเคยดำเนินการปิดกั้นเว็บไซต์ของบริษัทผู้ให้บริการรายใหญ่จำนวนมากไม่น้อย อาทิ กูเกิล ยาฮู อเมริกันออนไลน์ หรือ ไมโครซอฟท์ โดยใช้เทคโนโลยีคัดกรองตามตำแหน่งภูมิศาสตร์ (Geolocation Filtering)

บทบาทผู้ให้บริการในสหรัฐอเมริกา : ปัจจุบันกฎหมายว่าด้วยการจัดเก็บข้อมูลการสื่อสาร (Stored Communications Act) ได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐออกหมายเรียกข้อมูลการใช้คอมพิวเตอร์ออนไลน์ได้ ดังนั้น ชื่อบัญชี รายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้อินเทอร์เน็ต และช่องทางการใช้อินเทอร์เน็ต รวมไปถึงที่อยู่ทางอินเทอร์เน็ต จะถูกบันทึกไว้ และต้องส่งมอบให้เจ้าหน้าที่เมื่อได้รับการร้องขอ นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายว่าด้วย Communications Assistance for Law Enforcement Act of 1994 ซึ่งพัฒนาระบบการดักฟังและเข้าถึงข้อมูล (Interception technologies) โดยบังคับให้ผู้ให้บริการต้องสร้างระบบตรวจสอบข้อมูลของผู้ใช้บริการ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2) สหพันธรัฐเยอรมนี แม้ประเทศเยอรมนีได้ชื่อว่าเป็นประเทศหนึ่งในยุโรปที่เคารพสิทธิเสรีภาพ

ในการสื่อสาร และให้ความสำคัญกับพื้นที่ความเป็นส่วนตัวของประชาชนอย่างมาก ทั้งไม่ค่อยปรากฏการเซ็นเซอร์ข้อมูลข่าวสาร แต่เยอรมันก็ยังมีระดับละเอียดอ่อน ที่รัฐไม่อาจอนุญาตให้พลเมืองแสดงความคิดเห็นได้โดยเสรีเช่นกัน มาตรา 5 แห่งรัฐธรรมนูญเยอรมัน (Grundgesetz) คุ้มครอง การพูด การเขียน การวาด และการแสดงออกอื่นๆ รวมทั้งการเผยแพร่ความคิดเห็นในสื่อทุกรูปแบบ จากการถูกปิดกั้น หรือถูกตรวจสอบแทรกแซงโดยรัฐ ในมาตราเดียวกันนี้ยังบัญญัติคุ้มครองเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารไว้ด้วย ในฐานะที่เป็นเสรีภาพที่มีความสำคัญเทียบเท่ากับเสรีภาพการแสดงความคิดเห็น (Meinungsfreiheit) และเสรีภาพสื่อสารมวลชน (Pressefreiheit) เนื่องจากสิทธินี้เป็นโครงสร้างสำคัญของกระบวนการสร้างความคิดเห็นสาธารณะในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยหลักการแล้ว รัฐจึงปิดกั้นหรือระงับการเผยแพร่เนื้อหาในข้อมูลข่าวสารทุกประเภทไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการปิดกั้นก่อนเผยแพร่ (Vorzensur) หรือระงับการเผยแพร่ในภายหลัง (Nachzensur) อย่างไรก็ตามวรรค 2 แห่งมาตรานี้บัญญัติว่า เสรีภาพเหล่านี้จะถูกจำกัดได้โดยกฎหมายแห่งรัฐ

เนื้อหาที่ต้องห้ามมิให้เผยแพร่ตามกฎหมาย : ในประเทศเยอรมนี เนื้อหาโดยส่วนใหญ่ที่ถือเป็นผิดกฎหมาย และรัฐอาจใช้มาตรการปิดกั้นช่องทางการเข้าถึงได้ โดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ มีเหตุผลเบื้องหลังที่สำคัญอยู่ที่การคุ้มครองเด็กและเยาวชน จากเนื้อหาที่เป็นภัยต่อพัฒนาการทางความคิดในเรื่องต่างๆ อาทิ เรื่องในทางเพศ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังความรุนแรง นอกเหนือจากนี้ก็เพื่อคุ้มครองเกียรติยศชื่อเสียงของบุคคล หรือเพื่อรักษาสันติภาพในหมู่ประชาชน โดยอาจจำแนกเนื้อหาต้องห้าม ซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายฉบับต่างๆ ได้ดังนี้

ภาพลามกอนาจาร กฎหมายอาญา (Strafgesetzbuch - StGB) กฎหมายแห่งมลรัฐที่คุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการสื่อสารมวลชน (Jugendmedienschutz-Staatsvertrag - JMStV) และพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กและเยาวชน (Jugendschutzgesetz - JuSchG) ล้วนบัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดเผยแพร่ หรือ

เปิดช่องทางให้แก่เด็กและเยาวชน¹² เข้าถึงภาพลามกอนาจารทุกรูปแบบ หากฝ่าฝืนมีความผิด ในขณะที่ภาพลามกอนาจารที่มีลักษณะใช้ความรุนแรง แสดงการร่วมเพศระหว่างมนุษย์กับสัตว์ หรือภาพการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กและเยาวชน ที่เรียกว่า “Harte Pornografie” กฎหมายอาญาบัญญัติให้การเผยแพร่ หรือให้ประชาชนทั่วไปเข้าถึงได้ ไม่ว่าจะในสื่อออนไลน์หรือสื่อประเภทอื่นใด เป็นความผิด จะเห็นได้ว่าเป้าหมายของการห้ามเผยแพร่ภาพลามกนั้น มุ่งเน้นที่การคุ้มครองเด็กเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กและเยาวชน 1) ไม่ต้องเผชิญหน้ากับเรื่องราวที่เกี่ยวกับเพศก่อนวัยอันสมควร และ 2) ไม่ให้เด็กและเยาวชนต้องตกเป็นเหยื่อในทางเพศให้กับผู้ใหญ่ (ผลิตภาพลามก) และด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เอง ประกอบกับปัญหาขอบเขตการใช้บังคับกฎหมายเยอรมันกับความผิดที่ไร้อาณาเขต และความร่วมมือระหว่างประเทศในการแสวงหาพยานหลักฐาน รวมทั้งส่งตัวผู้ต้องหามาดำเนินคดี ทำให้ในระยะสองสามปีที่ผ่านมาเยอรมันจึงพยายามผลักดันให้ผู้ให้บริการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต (Access Provider) มีหน้าที่ต้องสอดส่องและคอยปิดกั้นช่องทางในการเข้าถึงภาพลามกเด็กและเยาวชน นอกเหนือจากการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด

แนวคิดลัทธิซ้าย/ขวาหัวรุนแรง กฎหมาย JMStV และคณะกรรมการคุ้มครองเยาวชนจากสื่อสารมวลชน (Kommission für Jugendmedienschutz – KJM) ต่างพยายามคุ้มครองเด็กและเยาวชน จากการเผยแพร่แนวคิดฝ่ายขวาหรือฝ่ายซ้ายหัวรุนแรง (Rechts¹³- und Linksextremismus) และลัทธิชาตินิยมเยอรมัน (Nationalsozialismus) การเผยแพร่แนวคิดลัทธิดังกล่าวในสื่อต่างๆ ซึ่งย่อหมายถึงรวมถึงอินเทอร์เน็ตด้วย อาจเป็นความผิดตามกฎหมายอาญาในหลายฐาน อาทิ

การโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda - § 86 StGB) ใช้เครื่องหมายขององค์การที่ชัฎรัฐธรรมนูญ (§ 86a StGB) หรือสร้างความแตกแยกในหมู่ประชาชน (Volksverhetzung - § 130 StGB) ด้วยการยั่วยุ ปลุกปั่นความรุนแรง ทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ใช้เนื้อหาหรือถ้อยคำที่ชัดเจนในเชิงเป็นปฏิปักษ์ โดยอาศัยความแตกต่างเรื่องความเชื่อ เชื้อชาติ ศาสนา เพื่อกล่าวร้ายประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง นอกจากนี้เยอรมันยังห้ามมิให้มีการเผยแพร่ข้อมูลใดๆ เพื่อประกาศให้บุคคลกระทำความผิด (§ 111 StGB) ชมขู่ด้วยวิธีการใดๆ (เช่น เผยแพร่คำขู่ประกาศเป็นการสาธารณะ ฯลฯ) เพื่อรบกวนสันติภาพสาธารณะ เป็นต้น

การเชิดชูความรุนแรง หรือละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เนื้อหาในกลุ่มนี้ คือ การแสดงการใช้ความรุนแรงที่โหดเหี้ยมทารุณต่อมนุษย์ หรือที่ทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Gewaltdarstellungen) ซึ่งเป็นความผิดตามกฎหมาย (§ 131 StGB) โดยถ้าให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นได้ด้วย ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น เช่น เว็บไซต์รวมรูปภาพที่ไร้สุนิยมในรูปแบบต่างๆ ที่รู้จักกันในชื่อ “tasteless” (Geschmacklosigkeit) อย่าง www.rotten.com ซึ่งนำเสนอภาพเหยื่ออาชญากรรม ผู้ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ ผู้ป่วยโรคร้ายแรง ภาพศพ รวมทั้งภาพทรมานนักโทษในคุก Abu Ghraib แม้ Rotten.com แสดงจุดยืนว่าจะนำเสนอภาพที่ “ไม่เหมาะสมแต่ถูกกฎหมาย” แต่โดยลักษณะแล้วน่าจะยังขัดต่อกฎหมายแห่งมลรัฐที่คุ้มครองเด็กและเยาวชนจากสื่อสารมวลชน (JMStV) ในฐานะที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Menschenwürdeverstoße)

นอกเหนือจากเนื้อหาหลักๆ ดังกล่าวมาแล้ว การเผยแพร่ถ้อยคำหมิ่นประมาทบุคคลอื่น หรือการให้บริการ

¹² ตามกฎหมายเยอรมันในเรื่องนี้ “เด็ก” คือ บุคคลที่อายุยังไม่ถึง 14 ปี (§ 184b StGB) และ “เยาวชน” คือ บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 14 ปี แต่ยังไม่เกิน 18 ปี (§ 184c StGB)

¹³ ผลจากการศึกษาวิจัยโดยมูลนิธิ Friedrich-Ebert-Stiftung ในหัวข้อ “Vom Rand zur Mitte” ซึ่งเผยแพร่ในปี ค.ศ.2006 พยายามค้นหาองค์ประกอบของอุดมการณ์ลัทธิฝ่ายขวาหัวรุนแรงซึ่งน่าจะอยู่ในกลุ่มแนวคิดดังต่อไปนี้ คือ 1. สนับสนุนเผด็จการนิยมฝ่ายขวา 2. ลัทธิคลั่งชาติ (Chauvinismus) 3. แนวคิดเกลียดชัง เลือกปฏิบัติ ต่อต้านคนต่างชาติ (Ausländerfeindlichkeit) 4. ลัทธิความเป็นอคติต่อชาวเซมิติก หรือลัทธิความเป็นอคติต่อชาวยิว (Antisemitism หรือ Judeophobia), ลัทธิสังคมนิยมดาร์วิน (Sozialdarwinismus) รวมทั้งข้อมูลที่พยายามชวนเชื่อว่าลัทธิชาตินิยมนาซีเยอรมันเป็นลัทธิที่ไม่มีพิษมีภัย หรือมีความสมเหตุสมผลคืออยู่แล้ว (Decker, O. / Brähler, Vom Rand zur Mitte (2006), http://www.fes.de/rechtsextremismus/pdf/Vom_Rand_zur_Mitte.pdf, S. 20)

หรือจัดดำเนินการพบนันที่ไม่ได้รับอนุญาตจากรัฐ หรือ การพบนันผิดกฎหมาย (§ 284 ff. StGB) ก็เป็นสิ่งต้องห้าม และผู้กระทำมีความผิดและต้องรับโทษตามกฎหมายด้วย อย่างไรก็ตาม ในที่สุดแล้ว แม้เนื้อหาหลากหลายประเภทเป็นสิ่งต้องห้ามตามกฎหมายเยอรมัน แต่ควรต้องสังเกตด้วยว่า เนื้อหาเหล่านี้โดยส่วนใหญ่ มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายกำหนดองค์ประกอบความผิดไว้ชัดเจนไม่คลุมเครือ เป้าหมายคือการคุ้มครองเด็กและประชาชนกลุ่มต่างๆ ในรัฐโดยรวม ไม่ใช่การคุ้มครองสิ่งนามธรรมต่างๆ อย่าง รัฐ ความมั่นคง ศิลธรรมอันดี หรือความกักตื้อต่อใครคนใดคนหนึ่ง ซึ่งยากต่อการหาขอบเขต และไม่สอดคล้องกับการปกครองในระบบประชาธิปไตย ที่ผ่านมา คงมีแต่เพียงข้อห้ามไม่ให้เผยแพร่เนื้อหาตามมาตรา 130 แห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การแสดงออกซึ่งความเชื่อมั่นในแนวคิดชาตินิยมนาซีที่เรียกว่า “Auschwitz-Lge” เท่านั้น ที่ถูกตั้งคำถาม และได้แย้งกันในวงวิชาการว่าเป็นความผิดที่เหมาะสมหรือไม่ เพราะตามความผิดฐานนี้ผู้ใดแค่เพียงพูดสนับสนุนแนวทางนาซี หรือแสดงความเชื่อว่าจะไม่มีการฆ่าคนยิวในค่ายกักกันก็มีโทษทางอาญาแล้ว แต่เยอรมันก็ยังยืนยันว่า ต้องเป็นความผิดเพราะการแสดงความคิดเห็นเช่นนั้น ก็คือการพูดความจริงและไม่ให้เกียรติผู้เสียชีวิตชาวยิว

การใช้มาตรการปิดกั้นการเข้าถึง : กฎหมายแห่งมลรัฐว่าด้วยการให้บริการสื่อสารมวลชน MediendiensteStaatsvertrag (MDStV) มีบทที่ว่าด้วย “สื่อบริการที่ต้องห้ามเผยแพร่” และ “มาตรการดำเนินการกับสื่อเหล่านั้น” โดยแต่ละมลรัฐสามารถสั่งให้ผู้ให้บริการปิดกั้นช่องทางการเข้าถึงสื่อใดๆ ที่มีเนื้อหาเป็นความผิดต่อกฎหมายได้ คดีสำคัญและน่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็คือ คดีฟ้องผู้ว่าการเมืองดุซเซลดอร์ฟ แห่งมลรัฐนอร์ทไรน์เวสฟาเรนที่อาศัยอำนาจตาม MDStV สั่งให้ผู้ให้บริการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต (Access Provider) ปิดกั้นไม่ให้คนในรัฐเข้าถึงเว็บไซต์ 4 แห่ง คือ rotten.com, front14.org, nazi-lauck-nsdapao.com และ stormfront.org ด้วยเหตุผลว่าเว็บไซต์เหล่านี้มีเนื้อหาลัทธิฝ่ายขวาหัวรุนแรง ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์, สนับสนุนการทำสงคราม เป็นภัยต่อเด็กและเยาวชน และรบกวนสิทธิเสรีภาพของประชาชน ภายหลังจาก

ปิดกั้นประชาชนจำนวนมากออกมาต่อต้าน ทำจดหมายประท้วง จัดสัมมนาวิชาการ กระทั่งมีการยื่นฟ้องต่อศาลปกครองตั้งแต่ปี ค.ศ.2001 อย่างไรก็ตาม ศาลปกครองสูงสุดแห่งเมืองมิวนิคตัดสินยืนยันทันทีของผู้ว่าการฯ ว่าชอบด้วยกฎหมายแล้ว จึงยอมเห็นได้ว่า แม้ในเยอรมันเอง การปิดกั้นสื่อก็เคยเกิดขึ้นมาแล้วเช่นกัน เพียงแต่ไม่ได้กระทำโดยพร่ำเพรื่อ ทั้งรัฐสามารถชี้ได้ว่าเว็บไซต์ดังกล่าวเป็นความผิดอย่างไร ตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจ โดยผู้ได้รับผลกระทบสามารถร้องให้องค์กรศาลตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐได้เสมอ ที่ผ่านมานอกจากการปิดกั้นเว็บไซต์ของเมืองดุซเซลดอร์ฟแล้ว เยอรมันเคยใช้มาตรการปิดกั้นเว็บไซต์ครั้งใหญ่อีกสองครั้ง คือ การปิดเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาฝ่ายซ้ายหัวรุนแรงเมื่อปี ค.ศ. 1996 และปิดเว็บไซต์การพบนันผิดกฎหมาย (Bwin) ซึ่งเกิดขึ้นช่วงฟุตบอลโลก ค.ศ. 2006

ภาระหน้าที่ และความรับผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต : กฎหมายสำคัญที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ คือ กฎหมายโทรคมนาคม (Telemediengesetz - TdG) ซึ่งกำหนดภาระหน้าที่ความรับผิด โดยจำแนกประเภทของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตอย่างชัดเจน คดีสำคัญในอดีตซึ่งเต็มไปด้วยข้อสงสัย คือ คดี Compuserver ที่ตัดสินโดยศาลชั้นต้นเมืองมิวนิคปี 1998 ให้ผู้จัดการกระดานข่าวของ Compuserver ประเทศเยอรมนี มีโทษจำคุก 2 ปี แต่ให้รอลงอาญา ฐานไม่ปิดกั้นช่องทางการเข้าถึงภาพลามกเด็กที่ถูกโพสต์ไว้ในเซิร์ฟเวอร์ที่ตั้งอยู่ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ศาลให้เหตุผลว่า Compuserver เยอรมนีควรรู้ว่ามีความลามกนั้นเผยแพร่อยู่ และเพราะไม่ได้เป็นเพียงผู้ให้บริการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพียงอย่างเดียว แต่เป็นผู้ให้บริการเนื้อหาด้วยจึงต้องรับผิดชอบ แม้ในที่สุด ศาลอุทธรณ์เมืองมิวนิคตัดสินกลับคำพิพากษา ด้วยเหตุผลว่า Compuserver เยอรมนีเป็นเพียงผู้ให้บริการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเท่านั้น จึงไม่อยู่ในสถานะที่จะรู้เนื้อหาข้อมูลได้ คดีนี้ทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติพบปัญหาในแง่ถ้อยคำที่คลุมเครือของ TDG รวมทั้ง MDStV (ซึ่งมีบทบัญญัติทำนองเดียวกัน) จนก่อให้เกิดปัญหาการใช้การตีความ จึงนำไปสู่การแก้ไขเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับความรับผิดของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในเวลาต่อมา อนึ่ง ประเด็นน่าสนใจ

ยังเกี่ยวกับภาระหน้าที่ของผู้ให้บริการโทรคมนาคม ก็คือ กรณีที่ประชาชนเยอรมันกว่าสามหมื่นคนเป็นโจทก์ร่วมกันยื่นฟ้องศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์รัฐเยอรมนีในปลายปี ค.ศ. 2007 เพื่อให้ศาลวินิจฉัยว่า บทบัญญัติที่กำหนดให้ผู้ให้บริการช่องทางสื่อสารโทรคมนาคมทุกประเภท ต้องจัดเก็บข้อมูลจราจรคอมพิวเตอร์ไว้อย่างน้อย 6 เดือน เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน การก่อการร้าย หรือการกระทำความผิดร้ายแรงอื่น (Vorratsdatenspeicherung) ซึ่งถูกเพิ่มเติมไว้ใน **กฎหมายโทรคมนาคม (Telekommunikationsgesetz - TKG)** ขัดรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งในเดือนมีนาคม ค.ศ. 2010 ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า บทบัญญัตินี้ขัดกับรัฐธรรมนูญ เพราะขัดกับรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยเรื่องการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและเสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร

3) สาธารณรัฐประชาชนจีน แม้มาตรา 35 แห่งรัฐธรรมนูญจีน พ.ศ. 2525 ได้รับรองเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นของประชาชนไว้เช่นกัน แต่ในความเป็นจริงปรากฏว่า จีนบัญญัติกฎหมายลำดับรองและกฎหมายเฉพาะหลายฉบับเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์และข้อจำกัดสิทธิต่างๆ รวมทั้งวางนโยบายที่เป็นอุปสรรคต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและแสดงความคิดเห็น โดยอ้างเหตุผลด้านความมั่นคงของรัฐบาลจีน และพรรคคอมมิวนิสต์ จนอาจกล่าวได้ว่าในท้ายที่สุดประชาชนจีนแทบไม่สามารถแสดงความคิดเห็น หรือวิพากษ์วิจารณ์การปกครองประเทศของรัฐบาลจีนได้เลย ทั้งนี้มาตรการเข้มข้นหลากหลายรูปแบบเพื่อควบคุมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น อาจจำแนกได้ดังต่อไปนี้

นโยบาย/กฎหมายพิเศษ เพื่อป้องปรามผู้ใช้ อินเทอร์เน็ต : ประเทศจีนกำหนดให้ผู้เขียนหรือสร้างเนื้อหาบนเว็บไซต์มีหน้าที่ตรวจสอบ และละเว้นการเผยแพร่ข้อมูลไม่เหมาะสม (Self-filtering) บนพื้นฐานที่ว่า การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารบนอินเทอร์เน็ตจะต้องไม่มีเนื้อหาที่เป็นอันตรายต่อเกียรติภูมิ และประโยชน์ของรัฐ ห้ามเผยแพร่ข่าวลือหรือกระทำการใดๆ ที่ก่อให้เกิดความไม่สงบ และสร้างความปั่นป่วนต่อเสถียรภาพของสังคม กฎหมายหลายฉบับของจีนกำหนดว่า การสร้างเนื้อหาในอินเทอร์เน็ตต้องขออนุญาตล่วงหน้าด้วย ดังนั้น บริการข้อมูลข่าวสารต่างๆ อาทิ การสร้าง

กระดานข่าวแสดงความคิดเห็น การถ่ายทอดภาพและเสียงผ่านระบบอินเทอร์เน็ตล้วนต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐก่อน หากพิจารณาในด้านของการดำเนินคดีกับผู้แสดงความคิดเห็นในเชิงวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องผ่านการใช้อัฒนบัตรประมาท แต่ถ้าผู้ใดเปิดเผยข้อเท็จจริงที่รัฐบาลไม่ประสงค์ให้เผยแพร่ด้วย ก็มักโดนข้อหาว่าเป็นพวกต้องการสร้างความเข้าใจผิด ใ้ร้ายรัฐ ล้มล้างรัฐบาล และหากรัฐบาลจีนเห็นว่าการหมิ่นประมาทนั้นอาจก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อผลประโยชน์ของรัฐด้วย รัฐบาลจะสามารถดำเนินคดีได้เองโดยไม่ต้องร้องทุกข์กล่าวโทษ ซึ่งนับแต่ปีพ.ศ. 2542 เป็นต้นมา มีพลเมืองเน็ตถูกจำคุกแล้วกว่า 76 ราย

กฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น : นอกจากกฎหมายเฉพาะที่ว่าด้วยกิจกรรมต่างๆ บนสื่อออนไลน์แล้ว รัฐบาลจีนยังมีกฎหมายอีกหลายฉบับเพื่อใช้ควบคุมการแสดงความคิดเห็นในพื้นที่สื่อทั่วไปด้วยที่สำคัญได้แก่ กฎหมายความมั่นคงของรัฐ (State Security Law 1993) ซึ่งมีข้อกำหนดกว้างขวางและคลุมเครือ ห้ามมิให้องค์กรหรือปัจเจกชนใดก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศจีน กฎหมายอาญาว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติและความลับของรัฐ (National Security and State Secrets) ที่กำหนดห้ามการแพร่ข่าวสารหรือเปิดเผยความลับของรัฐบาลจีน และนอกจากกฎหมายที่เอื้อให้รัฐบาลจีนสามารถใช้อำนาจได้อย่างกว้างขวางแล้วยังปรากฏด้วยว่า องค์กรตุลาการในประเทศจีนเองก็ไม่ได้ทำหน้าที่ปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างแท้จริงและเพียงพอ ด้วยยังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนในการพิจารณาว่า ในการแสดงความคิดเห็นหนึ่งๆ ที่เกิดขึ้นนั้น อะไรควรถือเป็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และอะไรที่อาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ

พัฒนาเทคโนโลยี และตั้งหน่วยงานเพื่อตรวจสอบสื่อออนไลน์ : นอกจากการบัญญัติ และการใช้กฎหมายแล้วรัฐบาลจีนยังลงทุนกับการพัฒนาซอฟต์แวร์ที่เรียกว่า Great Firewall of China เพื่อปิดกั้นเว็บไซต์วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลจีนอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ จีนมีศูนย์จัดการระบบคอมพิวเตอร์อยู่ใน 3 เมืองสำคัญ ได้แก่ ปักกิ่ง เซี่ยงไฮ้ และกวางโจว และมีหน่วยงานสอดส่องอินเทอร์เน็ต (Internet monitoring and surveillance unit)

กระจายอยู่ทั่วทุกเมืองในประเทศ ด้วยศูนย์นี้เองที่ทำให้รัฐบาลสามารถจัดระบบจรรยาบรรณคอมพิวเตอร์ และปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์ อีกทั้งรัฐบาลจีนยังจัดตั้ง Bureau Five และ Bureau Nine ซึ่งเป็นหน่วยงานในสำนักข้อมูลข่าวสาร (Office of Information) คอยทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารเชิงบวกของฝ่ายรัฐบาลเพื่อชวนเชื่อให้ประชาชนให้การสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลจีน (Propaganda) รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์ต่างๆ ให้ความร่วมมือในการเฝ้าระวังเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต รวมทั้งจีนยังลงทุนเงินงบประมาณเพื่อการสร้างกระดานข่าวหลายหมื่นแห่ง สำหรับเป็นพื้นที่เสนอข่าวสารที่สนับสนุนรัฐบาลด้วย

ควบคุมสื่อออนไลน์ผ่านทางผู้ให้บริการ : อาจกล่าวได้ว่ารัฐบาลจีนละเมิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มตั้งแต่การผูกขาดโทรคมนาคมด้วยระบบการให้สัมปทาน หรือการให้ใบอนุญาตเพื่อประกอบการอินเทอร์เน็ต ปัจจุบัน รัฐบาลจีนให้สัมปทานผู้ให้บริการรายใหญ่ 4 แห่ง ได้แก่ CSTNet, ChinaNet, CERNet และ CHINAGBN ซึ่งเป็นผู้ให้บริการ (หรือให้สัมปทานต่อ) กับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายย่อยอีกกว่า 3,000 บริษัท ด้วยการผูกขาดนี้เองทำให้รัฐบาลสามารถกำหนดนโยบาย แนวทางในการกั้นกรองและปิดกั้นเนื้อหาได้แบบเบ็ดเสร็จ ในส่วน of ร้านค้าคอมพิวเตอร์นั้น มีหน้าที่ต้องติดตั้งโปรแกรมชื่อว่า Green Dam-Youth Escort เพื่อตรวจสอบเนื้อหาเว็บไซต์ล่วงหน้า (Pre-installed censorship software) ทำให้รัฐบาลสามารถสอดส่องพฤติกรรมกรรมการใช้คอมพิวเตอร์ของประชาชนได้ตลอดเวลา และนอกจากข้อกำหนดให้ผู้ให้บริการเว็บไซต์มีหน้าที่ป้องกันเนื้อหาที่ละเมิดศีลธรรม เช่น ภาพลามก และกั้นกรองเนื้อหาที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลจีนแล้ว จีนยังกำหนดให้ประชาชนต้องแจ้งชื่อที่อยู่ที่พักจริงเมื่อต้องการเสนอข้อความหรือแสดงความคิดเห็นตามเว็บไซต์ด้วย สำหรับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ก็ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขการจัดตั้งอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ (Regulation on the Administration of Internet Access Service Business Establishments (Internet Cafes)) คือ จัดให้ลงทะเบียน และเก็บข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล และเนื้อหาสาระ

ในการสื่อสารของผู้ใช้บริการร้านไว้อย่างน้อย 60 วัน เพื่อให้หน่วยงานด้านวัฒนธรรมและความปลอดภัย (Cultural and Public Security Agency) ตรวจสอบว่ามีการกระทำใดที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

4) ประเทศมาเลเซีย มาเลเซียเป็นอีกประเทศหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกเหนือจากประเทศพม่า อินโดนีเซีย รวมทั้งประเทศไทย ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานเกี่ยวกับการตรวจสอบและควบคุมสื่อจากฝ่ายรัฐ โดยมีลักษณะคุกคามสื่อประเภทใดๆ ก็ตามที่แสดงข้อมูลซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์ สื่ออิสระอื่นๆ จะโดนคุกคามจากตำรวจหรือโดนบังคับใช้กฎหมายซึ่งมีมากมายหลายฉบับ และมักถูกตีความให้ขยายออกไปจนกว้างขวาง ผู้ให้บริการสื่อจำนวนไม่น้อยโดนควบคุมตัวและจำคุกเพียงเพราะพูดวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล ซึ่งย่อมส่งผลให้สิทธิในการแสดงความคิดเห็นถูกจำกัดลง ในขณะที่สิทธิเสรีภาพในการเขียนข่าวก็ถูกตรวจสอบ

เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่ได้รับการคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญ : เช่นเดียวกับนานาประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งประเทศมาเลเซียไม่ได้เขียนให้การรับรองไว้เฉพาะ “สิทธิความเป็นส่วนตัว” เท่านั้น แต่ยังรับรองสิทธิอื่นๆ อีกหลายอย่าง ทั้งนี้หลักประกันให้พลเมืองของมาเลเซียมีสิทธิเสรีภาพในการพูดและการแสดงออกปรากฏอยู่ใน มาตรา 10 (1) (a) รัฐธรรมนูญมาเลเซีย (The Constitution of Malaysia) อย่างไรก็ดีในมาตราเดียวกันนี้บัญญัติว่า สิทธิเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวอาจถูกจำกัดได้ถ้าจำเป็น หรือเห็นสมควร ทั้งนี้เพื่อ 1) ผลประโยชน์และความมั่นคงปลอดภัยของรัฐส่วนหนึ่งส่วนใด 2) เพื่อความลัมพันธ์ฉันท์มิตรกับประเทศอื่นๆ 3) เพื่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือ 4) เพื่อปกป้องสิทธิของรัฐสภาหรือสภานิติบัญญัติ หรือการหมิ่นศาล การหมิ่นประมาททำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง หรือการยั่วให้เกิดความพิດใดๆ ขึ้น จึงเห็นได้ว่า ไม่ต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (มาตรา 45) เพราะแม้รัฐธรรมนูญมาเลเซียจะรับรองเสรีภาพในการแสดงออกไว้ก็ตาม รัฐสภาก็สามารถผ่านกฎหมายเพื่อจำกัดเสรีภาพในการพูดและการแสดงความคิดเห็นได้ด้วยหลากหลายเหตุผล

นอกจากนั้นสิทธินี้ยังอาจถูกยกเว้นด้วยเหตุผลเพิ่มเติมได้อีกในระหว่างที่รัฐตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน โดยฝ่ายบริหารมีอำนาจในการออกกฎหมายได้ แม้ว่ากฎหมายนั้นจะขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญก็ตาม ภายหลังจากเหตุการณ์การจลาจลในประเทศมาเลเซียเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1969 ฝ่ายนิติบัญญัติก็แก้ไขรัฐธรรมนูญและเพิ่มคำสั่งให้อำนาจรัฐสั่งห้ามประชาชนพูดคุย หรือแลกเปลี่ยนกันในเรื่องเกี่ยวกับความเป็นพลเมือง ภาษาประจำชาติ สิทธิพิเศษ และอำนาจอธิปไตย

การคุกคามโลกออนไลน์ : นอกจากสื่อประเภทเดิมๆ อย่างหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์แล้ว ช่วงหลายปีที่ผ่านมา เว็บไซต์และบล็อกในประเทศมาเลเซีย ซึ่งเติบโตอย่างมากเพราะได้รับความนิยมและเชื่อถือจากประชาชนมากกว่าสื่อกระแสหลัก เช่น NutGraph, Malaysia Insider และ Malaysiakini และบล็อก เช่น Articulations, Zorro unmasked, Peoples Parliament และ Malaysia Today ก็ถูกปิดกั้นการเข้าถึง ในขณะที่เจ้าของเว็บไซต์บล็อกเกอร์ รวมทั้งนักข่าวออนไลน์จำนวนมากถูกคุกคามจากฝ่ายรัฐ สำหรับการจัดการเนื้อหาในอินเทอร์เน็ตนั้น แม้มาเลเซียเป็นประเทศแรกๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีกฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ (Computer Crime Act) แต่ในตัวกฎหมายดังกล่าวก็ทำให้มีบทบัญญัติให้อำนาจรัฐตรวจสอบเนื้อหา หรือปิดกั้นช่องทางการเข้าถึงข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตไว้เฉพาะเจาะจงไม่ ที่ผ่านมารัฐมักใช้กฎหมายฉบับอื่นที่มีบทให้อำนาจปิดกั้น แล้วตีความให้ขยายไปถึงเนื้อหาในสื่อออนไลน์แทน โดยกฎหมายฉบับที่มีบทบาทในการควบคุมสื่อในระดับต่างๆ ที่สำคัญ ได้แก่ Official Secrets Act ที่มีบทบัญญัติให้การ

เผยแพร่ความลับทางราชการเป็นอาชญากรรม Printing Presses and Publications Act 1984 กำหนดว่าความเห็นของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศถือเป็นที่สุดสำหรับการออก และเพิกถอนใบอนุญาตเผยแพร่สิ่งพิมพ์ The Communications and Multimedia Act of 1998 (CMA) รวมทั้ง Communications and Multimedia Commission Act of 1998 (CMCA) ถูกใช้ร่วมกันเพื่อผลในการควบคุมการสื่อสารโทรคมนาคมและการเผยแพร่ข่าวสารด้วยการกระจายเสียงของประเทศมาเลเซีย ระบบอินเทอร์เน็ต และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับบริการข้อมูลข่าวสาร Internal Security Act 1960 (ISA) หรือกฎหมายความมั่นคงภายใน¹⁴ ซึ่งรัฐบาลมาเลเซียใช้เป็นเครื่องมือในการปิดกั้นสื่อ จักกุม และควบคุมตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชน และ Sedition Act 1948 หรือพระราชบัญญัติว่าด้วยการจลาจล¹⁵ (ตราขึ้นในสมัยที่มาเลเซียตกเป็นอาณานิคมอังกฤษในปี ค.ศ. 1948) ซึ่งมีมาตราห้ามมิให้เผยแพร่สื่อที่มีเนื้อหาที่มีแนวโน้มในการก่อความไม่สงบเรียบร้อย หากฝ่าฝืนให้เป็นความผิดทางอาญาโดยปราศจากข้อแก้ตัวตามกฎหมาย หนังสือพิมพ์และนิตยสารทั้งหมดต้องได้รับอนุญาตจากรัฐบาลตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งห้ามแสดงความคิดเห็นในประเด็นละเอียดอ่อนหลายประเด็น และเพื่อเป้าหมายในการตรวจสอบควบคุมสื่อประเภทนี้ รัฐบาลมาเลเซียได้ตั้งหน่วยงานพิเศษชื่อว่า The Malaysia Communications and Multimedia Commission หรือ MCMC ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลเนื้อหาออนไลน์บนอินเทอร์เน็ตโดยตรง

¹⁴ กฎหมายฉบับนี้ถูกยกเว้นขึ้นภายหลังจากที่ประเทศมาเลเซียได้รับเอกราชจากประเทศอังกฤษในปี ค.ศ. 1957 และมีกระแสการคุกคามจากคอมมิวนิสต์ ISA มีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1960 เพื่อให้รัฐใช้ในการป้องกันเหตุร้าย และต่อต้านการก่อความไม่สงบของพรรคคอมมิวนิสต์

ทั้งนี้ในปี ค.ศ. 1998 ตำรวจจับกุมบุคคลสี่คนตามกฎหมาย ISA โดยสันนิษฐานว่า เกี่ยวข้องกับการแพร่กระจายข่าวลือป่วนเมืองในกรุงกัวลาลัมเปอร์ General of Police Tan Sri Abdul Rahim Noorsaid กล่าวว่า ผู้ต้องสงสัยถูกจับหลังจากที่ตำรวจติดตามดูพฤติกรรมโดยความช่วยเหลือของหน่วยบริการอินเทอร์เน็ต เดือนมกราคมปี ค.ศ. 2001 เว็บไซต์ของรัฐสภาถูก Hack ข้อมูล จึงมีการรายงานว่ารัฐบาลอาจจะขยาย ISA สำหรับ Hacker ที่เจาะเว็บไซต์ของรัฐบาลด้วย

¹⁵ องค์การสิทธิมนุษยชน กล่าวว่า Sedition Act มีความหมาย “คลุมเครือเกินไป” และวิจารณ์ว่าความไม่ชัดเจนนี้เองที่ถือเป็นการ “เชื้อเชิญให้เกิดการกระทำผิด และหน่วยงานรัฐอาจหาทางที่จะนำมันไปใช้เป็นเครื่องมือกับสถานการณ์ต่างๆ โดยไม่มีความสัมพันธ์กับเจตนารมณ์เดิมของกฎหมาย” Lord Bach รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมของอังกฤษเอง ยังเคยกล่าวว่า Sedition law เป็นกฎหมายที่ล้าหลังและควรยกเลิกได้แล้ว ในขณะที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีและสารสนเทศและรัฐมนตรีมหาดไทย Datuk Hussein Seri Hishammuddin กลับให้ความเห็นไว้ว่า ไม่มีความจำเป็นต้องยกเลิก Sedition Act

5) ประเทศไทยกับกฎหมายควบคุมสื่อ และสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สำหรับกรณีของไทยนั้น ปัจจุบัน ประเทศไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชน อยู่ด้วยกันหลายฉบับโดยกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐใช้มาตรการในการปิดกั้นการเข้าถึงสื่อ แม้ในช่วงที่ประเทศไทยไม่ได้ตกอยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉินใดๆ ปรากฏเป็นรูปธรรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2484 คือ พ.ร.บ. การพิมพ์ พ.ศ. 2484 (มาตรา 9) จากนั้นในปี พ.ศ. 2530 พ.ร.บ. ควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อควบคุมการดำเนินการ รูปแบบการประกอบการ รวมทั้งเนื้อหาที่เผยแพร่ต่อสาธารณชน ก็มีบทมาตราที่ให้อำนาจรัฐสั่งห้ามมิให้มีการให้บริการเทปหรือวัสดุโทรทัศน์ในสถานที่บริการใดบริการหนึ่งได้ (มาตรา 30) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันด้วยผลของ พ.ร.บ. ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ทำให้ พ.ร.บ. ควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ดังกล่าวรวมทั้ง พ.ร.บ. ภาพยนตร์ พ.ศ. 2473 (ซึ่งเคยมี มาตรา 4 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐห้ามฉายหรือแสดงภาพยนตร์ที่ขัดต่อความสงบฯ) ถูกยกเลิกไป อย่างไรก็ตาม ในกฎหมายฉบับใหม่ นี้ยังปรากฏบทมาตราที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ที่จะตัดสินใจอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ภาพยนตร์หรือวีดิทัศน์ฉาย หรือแสดงในราชอาณาจักรได้

กฎหมายอีกฉบับหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชนและสิทธิเสรีภาพของประชาชนในเรื่องนี้ คือ พ.ร.บ. วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 ซึ่งเคยให้อำนาจรัฐในการยึด หรือห้ามการใช้เครื่องรับวิทยุกระจายเสียง หรือเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ได้ ด้วยคำอธิบายว่า เพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือป้องกันราชอาณาจักร แต่กฎหมายฉบับนี้ก็ถูกยกเลิกไปแล้วเช่นกันโดยผลของ พ.ร.บ. การประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ซึ่งแม้จะได้มีการปรับปรุงเนื้อหาในกฎหมายฉบับใหม่ นี้ให้ทันสมัยยิ่งขึ้น รวมทั้งพยายามลดลักษณะการผูกขาดการสื่อสารผ่านวิทยุและโทรทัศน์ลงแล้ว แต่บทมาตราที่เกี่ยวกับการควบคุมเนื้อหา หรือบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้รัฐจัดการแทรกแซงสื่อทั้งสองประเภทนี้ ก็ยังคงปรากฏอยู่ (มาตรา 35 และ มาตรา 37) สำหรับกฎหมายฉบับล่าสุดที่เกี่ยวกับสื่อสารมวลชน และเพื่อ

ใช้ควบคุมสื่อรูปแบบใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต และทั้งมีบทให้อำนาจรัฐในการปิดกั้นการเข้าถึงเนื้อหาด้วย ก็คือ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ อย่างไรก็ตาม หากนายกรัฐมนตริตัดสินใจประกาศให้พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งของประเทศไทย ตกอยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือภาวะการณพิเศษอื่นๆ ซึ่งจะยังผลให้ฝ่ายรัฐสามารถใช้กฎหมายพิเศษเพื่อบังคับกับสถานการณ์ และจำกัดสิทธิเสรีภาพในหลายๆ เรื่องของประชาชนได้ บทบัญญัติให้อำนาจรัฐระงับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารก็จะประกอบไปด้วยกฎหมายลายลักษณ์อักษรอีกอย่างน้อย 2 ฉบับ คือ พ.ร.บ. กฎอัยการศึก พ.ศ. 2457 และ พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 ซึ่งสามารถใช้ได้กับสื่อทุกประเภท เหล่านี้ยังไม่ได้กล่าวถึง ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีบทบัญญัติสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอีกหลายมาตราที่กำหนดว่าข้อมูลข่าวสารที่มีเนื้อหาลักษณะใดบ้างที่ผู้เผยแพร่ต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็น มาตรา 287 การเผยแพร่สิ่งลามกอนาจาร, มาตรา 326 และ 328 ว่าด้วยการหมิ่นประมาทบุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา 112 ความผิดในฐานดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ ซึ่งในช่วงสองสามปีที่ผ่านมา ปรากฏว่า มาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญานี้ ถูกใช้ควบคู่กับ พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ ทั้งเพื่อการดำเนินคดีกับพลเมืองเน็ต และเป็นเหตุผลเพื่อปิดกั้นบริการออนไลน์จำนวนมาก อย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ตามที่ได้แสดงสถิติต่างๆ ให้เห็นไปแล้วในส่วนที่ 1 ของรายงานฉบับนี้

